

T.C. TİCARET BAKANLIĞI
ULAN BATOR TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

MOĞOLİSTAN
YURT DIŞI YATIRIM ÜLKE
PROFİLİ- 2026

4 Mayıs 2026

İçindekiler

A. MOĞOLİSTAN'IN İŞ ORTAMI.....	4
1. İş Ortamı.....	6
1.1. İş Ortamına İlişkin Genel Göstergeler.....	6
1.2. Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat	8
1.2.1. Şirket Kurmak	8
1.2.2. Vergi Uygulamaları.....	11
1.2.3. Sosyal Güvenlik Uygulamaları.....	15
2. Potansiyel Yatırım Alanları.....	17
2.1. Madencilik Sektörü	17
2.2. Enerji Sektörü.....	18
2.3. Tarım ve Hayvancılık Sektörü.....	20
2.4. Turizm Sektörü (Sağlık Turizmi)	21
2.5. İnşaat Sektörü	23
2.6. Sanayi ve Üretim Sektörü.....	25
2.7. Havayolu Ulaşımı.....	27
2.8. İkili ve Çok Taraflı Ekonomik ve Ticari Anlaşmalar (STA vb).....	27
2.9. Ülkenin Sunduğu Fırsatlara İlişkin Değerlendirme.....	29
2.10. Ülkenin Zayıf Noktalarına İlişkin Değerlendirme.....	31
B. YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ.....	32
1. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı	32
1.1. Genel	32
1.2. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar	33
2. Yatırım Teşvik Mevzuatı.....	33
C. MOĞOLİSTAN'DAKİ YATIRIMLAR.....	26
D. YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER.....	30
1. İş Kültürü.....	30
2. Bankacılık.....	32
3.1. Bankalar ve Ödeme Sistemleri	32
3.2. Mali Düzenleme Komisyonu.....	33
3. Vizeler	34
3.1. Çalışma Vizesi.....	34
3.2. Oturma Vizesi	38
3.3. Giriş Vizesi.....	39
4. Moğolistan Hakkında Yararlı Olabilecek Diğer Bilgiler	40
4.1. İdari Birimler ve Bölge.....	40

4.2.	Taşımacılıkta Kullanılan Güzergahlar.....	40
4.3.	Serbest Ticaret Bölgeleri	41
4.4.	Para Kullanımı.....	42
4.5.	Asgari Ücret	42
4.6.	Kullanılan Lisan	42
4.7.	Yerel Saat	42
4.8.	Yerel Ölçü Birimleri.....	42
4.9.	Pasaport ve Vize Uygulaması.....	42
4.10.	Resmî Tatiller ve Çalışma Saatleri	42
4.11.	Telefon Kodları	43
4.12.	Elektrik Akımı	43
4.13.	Ana Bağlantı Noktaları, Tren Hatları ve Denize Erişim.....	43
5.	Faydalı Linkler	44
6.	Ulaşılabilecek Hukuki& Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler.....	45
6.1.	Uluslararası Düzeyde Hukuki Danışmanlık Hizmeti Veren Kurumlar	45
6.2.	Ulusal Düzeyde Hukuki Danışmanlık Hizmeti Veren Hukuk Büroları	46
7.	Faydalı Olabilecek Moğolistan'da Yerleşik Türk Kurumlar	47

Tablolar, Şekiller, Grafikler

Tablo 1 Moğolistan hakkında temel bilgiler	5
Tablo 2: Belli Başlı Ekonomik Endekslerin Seyri (2018-2025)	6
Tablo 3 Moğolistan'ın iş yapma kolaylığı endeksi alt başlıklarında durumu.....	7
Tablo 4 Şirketler Hukuku'na göre Moğolistan'da izin verilen iki şirket yapısı arasındaki temel farklar	9
Tablo 5 Yabancıların Moğolistan'da kurabilecekleri şirket türleri	9
Tablo 6 Vergi Genel Kanununa göre Moğolistan'da devlet ve yerel vergiler.....	12
Tablo 7: Harçlar, Lisanslar ve Ücretler	13
Tablo 8: Madencilik Sektörü Ek Yükümlülükleri	13
Tablo 9 Vergi beyannameleri ve teslim etme süreleri	13
Tablo 10 İşveren ve çalışanın ödeyeceği sigorta prim oranları.....	16
Tablo 11: Konut Dışı Bina Yatırımları	24
Tablo 12: Sektör Bazında Yabancı Sermayeli Firma Sayısı	26
Tablo 13 Moğolistan'daki resmî tatiller- 2026 yılı	42
Tablo 14 Moğolistan Mevzuatı- Kanunları.....	44
Tablo 15 Faydalı olabilecek linkler	44
Tablo 16 Moğolistan Bakanlıklarının web sayfası.....	45
Tablo 17 Uluslararası düzeyde hukuki danışmanlık hizmet veren hukuk büroları	45
Tablo 18 Ulusal düzeyde hukuki danışmanlık hizmet veren hukuk büroları	46
Tablo 19 Faydalı olabilecek Moğolistan'da yerleşik Türk kurumlar	47
Şekil 1: Belli Başlı Ekonomik Endekslerin Seyri (2018-2025).....	6
Şekil 2: Moğolistan ve bölge ülkelerinde iş yapma kolaylığı	7
Şekil 3 Yatırım teşvikleri ve sunduğu avantajlar	24
Grafik 1 Moğolistan'ın iş yapma kolaylığı endeksi alt başlıklarında durumu	8
Grafik 2 Ülkelerin Moğolistan'daki DYY Stok Değerleri, Stok, 2024 sonu itibarıyla (en son veridir).....	29
Grafik 3 Sektörel Bazda Moğolistan DYY Stok Değerleri ve Payları- 2024 Yıl Sonu.....	30

YURT DIŞI YATIRIM MOĞOLİSTAN ÜLKE PROFİLİ

A. MOĞOLİSTAN'IN İŞ ORTAMI

Tablo 1 Moğolistan hakkında temel bilgiler¹

	Moğolistan (2025)
Toplam Alan	1.564.116 km ²
Nüfus	3.591.120 kişi
Başkent	Ulanbator
Dil	Moğolca (Resmi dil- %95), Kazakça (%5)
Bölge	Orta ve Doğu Asya
Komşu Ülkeler	Çin ve Rusya
Zaman Dilimi	Batı Moğolistan GMT +7; Orta ve Doğu Moğolistan (Başkent) GMT +8
Gelir Düzeyi	Üst Orta Gelir
GSYİH ²	25,69 milyar ABD doları
Kişi Başı GSYİH	7.388 ABD doları
DYY ³	3,8 milyar ABD doları 2025 (DYY Stoku: 36 milyar ABD doları)
Büyüme Oranı	%6,9
Cari İşlemler Dengesi	-0,570 milyar ABD doları
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH'nin Yüzdesi)	%2,2
Dış Ticaret Hacmi	27,1 milyar ABD doları
İhracat	15,7 milyar ABD doları
İthalat	11,3 milyar ABD doları
Enflasyon (Ort.)	%7,5 (2025 yılsonu)
İşsizlik	%5,6
Politika Faizi	%12
Para Birimi	Moğolistan Tugriki- MNT
Döviz Kuru	3.576,22 MNT = 1 USD (30 Nisan 2026)

Moğolistan, Orta ve Doğu Asya bölgesinde denize çıkışı olmayan zengin doğal kaynaklara sahip bir ülkedir. Sadece iki ülke ile kara sınırına sahip Moğolistan'ın kuzey sınırında Rusya Federasyonu, güney, doğu ve batı sınırında ise Çin Halk Cumhuriyeti (Çin) bulunmaktadır. Moğolistan yaklaşık 1,6 milyon km²'lik yüzölçümü ile dünyanın 19 uncu büyük, 3,5 milyon nüfusu ile de en seyrek nüfusa sahip ülkesidir. Ülke nüfusunun yarıya yakınının ikamet ettiği başkent Ulanbator, ülke ekonomisinin %68'ini, işletmelerin %65'ini, enerji üretiminin %85'ini oluşturmaktadır. Bununla birlikte Moğolistan, 25,69 milyar ABD doları gayri safi yurt içi hasılaya (GSYİH) ve kişi başı 7.388 ABD doları gelir düzeyine sahiptir.

¹ Kaynak: Moğolistan Ulusal İstatistik Ofisi- Moğolistan Merkez Bankası, IMF DataMapper

² Moğolistan Merkez Bankası ortalama döviz kuru üzerinden Ticaret Müşavirliğimizce hesaplanmıştır.

³ Moğolistan Merkez Bankası, geçici tahmini veriler

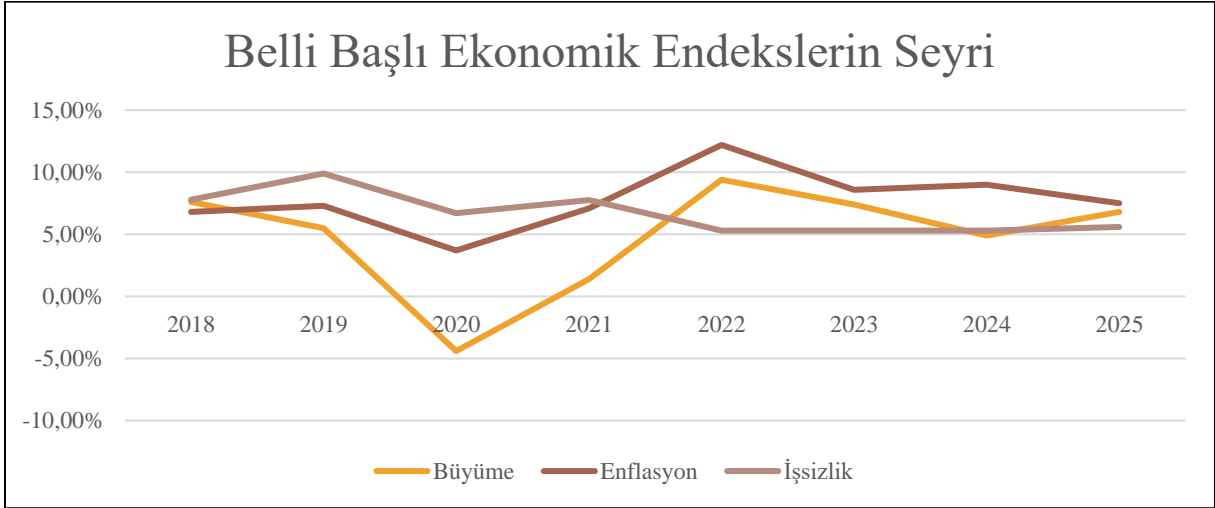
Moğolistan, 2025 yılında 15,7 milyar ABD doları ihracat yaparken ithalat 11,3 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiş ve 4,4 milyar ABD doları dış ticaret fazlası vermiştir.

Moğolistan ekonomisi 2018 yılının genelinde %7,6, 2019 yılında ise %5,5 büyüme kaydetmiştir. 2020 yılında koronavirüs salgınının etkisi ile ülke ekonomisi %4,4 küçülmüş, 2021 yılında ticaretteki kesintiler (pandemi kaynaklı) nedeniyle sadece %1,4 büyüebilmişken, 2022 yılı sonu itibariyle %9,4 gibi önemli oranda büyüme gerçekleştirmiştir. 2023 ve 2024 yılları yıllık büyüme oranları sırasıyla %7,4 ve %4,9 şeklindedir. Yıllık ortalama enflasyon ise 2018 ve 2019 yıllarında sırasıyla %6,8 ve %7,3 olarak gerçekleşmiş, 2020 yılında enflasyon oranı %3,7 seviyesine inmiş, 2021 ve 2022 yılında küresel gelişmelerin de etkisiyle enflasyon oranı sırasıyla %7,1 ve %12,2 olarak gerçekleşmiştir. 2023 ve 2024 yılları yıllık enflasyon oranları sırasıyla %8,6 ve %9 şeklindedir. İşsizlik ise 2018, 2019 ve 2020 yıllarında sırasıyla %7,8, %9,9 ve %6,7 olarak gerçekleşmiştir. 2021 sonu %8,3 ve 2022 sonu %6,4 oranında gerçekleşen işsizlik, 2024 sonu itibariyle %5,3'e gerilemiştir. Söz konusu oran 2025 sonu itibariyle de %5,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu verilere ilişkin bir tablo ve grafik aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2: Belli Başlı Ekonomik Endekslerin Seyri (2018-2025)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Büyüme	%7,6	%5,5	-%4,4	%1,4	%9,4	%7,4	%4,9	%6,8
Enflasyon	%6,8	%7,3	%3,7	%7,1	%12,2	%8,6	%9	%7,5
İşsizlik	%7,8	%9,9	%6,7	%7,75	%5,3	%5,3	%5,3	%5,6

Şekil 1: Belli Başlı Ekonomik Endekslerin Seyri (2018-2025)

1. İş Ortamı

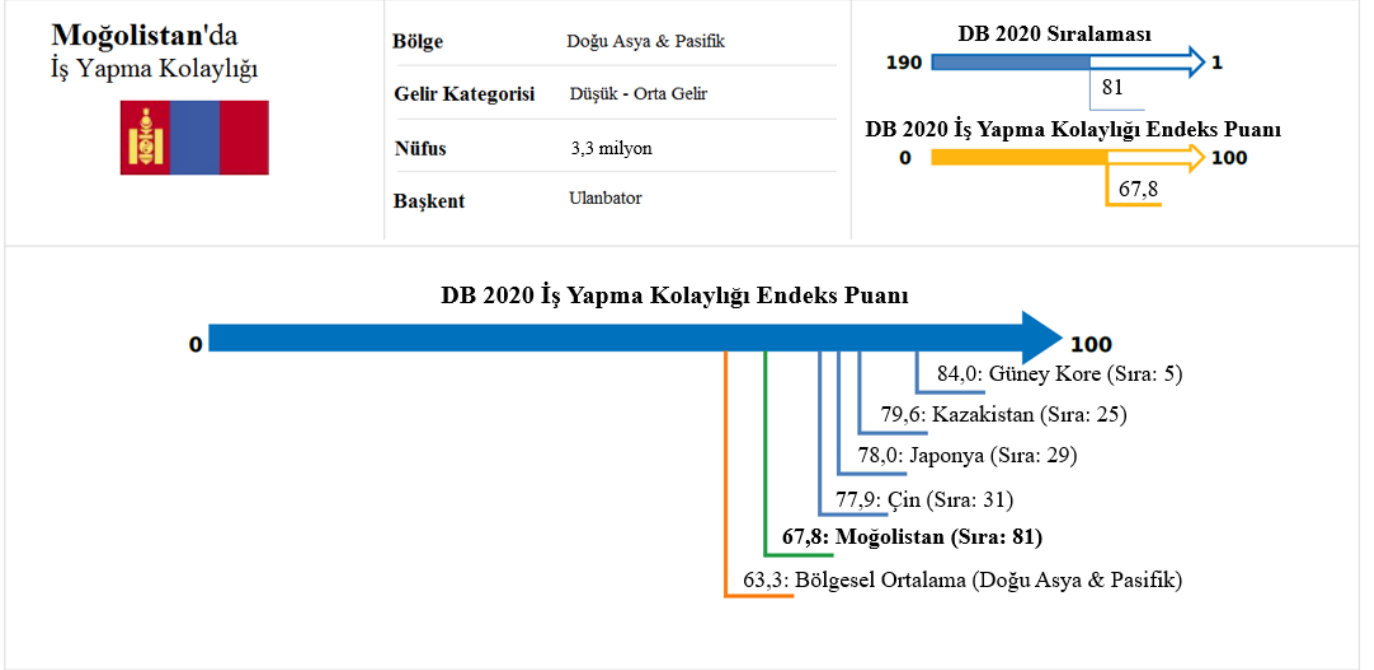
1.1. İş Ortamına İlişkin Genel Göstergeler

Dünya Bankası (DB) tarafından yapılan ve ülkelerin şirket kurma ve işe başlama, yapılaşma izni alma, krediye erişim, ticari anlaşmazlıkların çözülme hızı, vergi sistemleri, azınlık hissedar haklarını koruma vb. gibi ticari mevzuatlarının ve iş hayatındaki uygulamalarının incelendiği “Doing Business (Dünya İş Yapma Kolaylığı Endeksi)” sıralamasında 190 ülke arasında iş yapma kolaylığı açısından 2019 yılında 67,7 puan ile 74’üncü sırada yer alan Moğolistan, 2020 yılında 67,8 puanla 81’inci sıraya gerilemiştir.

Moğolistan, iş yapma kolaylığı endeksi puanı bakımından her ne kadar sınıflandırıldığı Doğu Asya & Pasifik bölgesi ülkeleri ortalamasının biraz üzerinde yer alsa da çevre ülkelerine göre kötü bir performans göstermektedir⁴.

Şekil 2: Moğolistan ve bölge ülkelerinde iş yapma kolaylığı

DB'nin 2020 yılı iş yapma kolaylığı endeksinin alt başlıklarına bakıldığında; Moğolistan, yapılaşma izni alma (29), mülkiyet edinimi (50), krediye erişim (25), azınlık yatırımcıların korunması (25), vergi sistemleri ve ödeme kolaylığı (71) ve sözleşmelerin uygulanması (75) bakımından 190 ülke ortalamasının üzerinde; şirket kurulumu (100), elektriğe erişim (152), sınır ötesi ticaret (143) ve şirket kapatılması (150) bakımından ise 190 ülke ortalamasının altında kalmıştır. Bir önceki seneye göre ise azınlık yatırımcıların korunması ve şirket kapatılması başlıklarında iyileşme, sınır ötesi ticaret başlığında gerileme kaydedilmiştir. Diğer alt başlıklarda cüzi değişme yaşanmış veya hiç değişme yaşanmamıştır.

Tablo 3 Moğolistan'ın iş yapma kolaylığı endeksi alt başlıklarında durumu

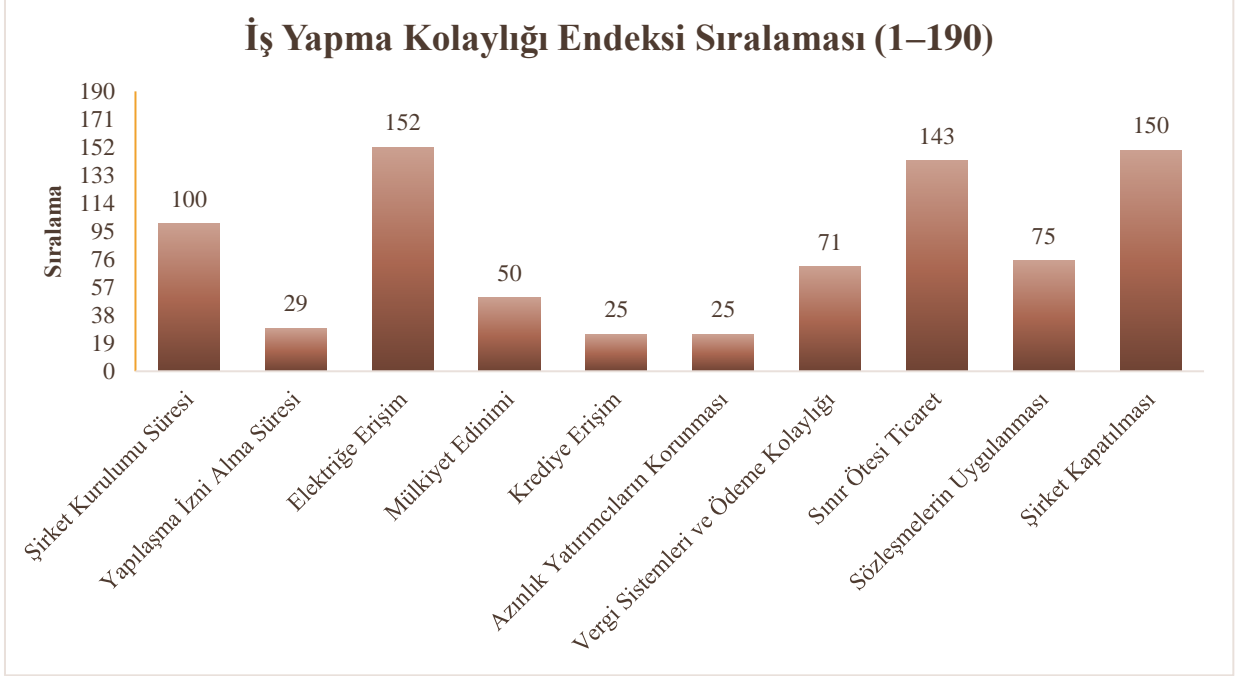
Başlıklar	DB 2020 Sıralaması	DB 2020 Puanı	DB 2019 Puanı	Puan Değişim
İş Yapma Kolaylığı Endeksi	81	67,8	67,7	0,1%
Şirket Kurulumu Süresi	100	86,7	86,9	-0,2%
Yapılaşma İzni Alma Süresi	29	78,2	78,2	0,0%
Elektriğe Erişim	152	55,0	54,9	0,2%
Mülkiyet Edinimi	50	74,2	74,1	0,1%
Krediye Erişim	25	80,0	80,0	0,0%
Azınlık Yatırımcıların Korunması	25	74,0	68,3	8,3%
Vergi Sistemleri ve Ödeme Kolaylığı	71	77,3	77,3	0,0%
Sınır Ötesi Ticaret	143	60,8	66,9	-9,1%
Sözleşmelerin Uygulanması	75	61,4	61,4	0,1%

⁴ Kaynak. <http://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/mongolia>

Şirket Kapatılması	150	30,1	29,4	2,4%
--------------------	-----	------	------	------

Grafik 1 Moğolistan'ın iş yapma kolaylığı endeksi alt başlıklarında durumu

1.2. Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat

Moğolistan'da şirket kurulumuna ilişkin mevzuat 3 Ekim 2013 tarihli Yatırım Kanunu ve 21 Haziran 2018 tarihli Tüzel Kişilik Kayıt Kanunu ile düzenlenmektedir. Bununla birlikte, yabancı yatırım ile ilgili yeni bir kanun taslağı üzerinde çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Yeni yasa ile birçok hususun daha liberal hale getirilmesinin öngörüldüğü anlaşılmakta olup Rapor tarihi itibarıyla keyfiyet belirtilen şekilde olduğundan rapordaki ilgili kısımlar halihazırda geçerli olan mer'i mevzuata göre sunulmaktadır.

1.2.1.Şirket Kurmak

Moğolistan'da faaliyet göstermek konusunda ciddi olan herhangi bir firma için Ulanbator şehrinde kalıcı temsile ihtiyacın olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Şehir merkezi kompakt ve çoğu yer yürüme mesafesinde olduğundan merkezi ofis yerleri birçok firma için uygundur. Merkezi bölgede kaliteli bir ofis kiralamaya karşılık gelen bir maliyet 2025 yılı Nisan ayında 30-40\$/m²civarında seyretmekte olup son zamanlarda yüksek kaliteli ofislerinin sayısı ve kullanılabilirliği artmıştır. Çalışanlar iş yerleri ile aynı bölgede ikamet etmezlerse, şehir merkezine ulaşmak için trafiğe girmek zorunda kalacaklardır. Ulanbator'un trafiği, kısıtlama olmadan büyüyen ithal otomobil sayısı ve son zamanlarda kentin yol sistemini genişletmek için uygulanan yol çalışmaları nedeniyle giderek kötüleşmektedir.

Diğer taraftan, toplu taşıma bazı bölgelerde sınırlı olduğundan çalışanların nerede yaşadıkları ve işe nasıl gidecekleri, iş yerinin havaalanına yakınlığı, yakın çevredeki otel konaklama fiyatları ve kalitesi gibi hususların dikkate alınması gerekmektedir.

6 Ekim 2011 tarihli Moğol Şirketler Hukuku, bir şirketi sermayesi hisselerle bölünmüş, kendine ait bir mülkiyeti olan ve birincil amacı kar elde eden tüzel kişilik olarak tanımlar. Şirketler Hukuku kapsamında iki tür şirket yapısına izin verilmektedir: Anonim Şirket ve Limited Şirket.

Tablo 4 Şirketler Hukuku'na göre Moğolistan'da izin verilen iki şirket yapısı arasındaki temel farklar

	Anonim Şirket (JSC / XK)	Limited Şirket (LLC / XXX)
Hisse senedi alım satım hakkı	Hissedarları tarafından aksi kararlaştırılmadıkça serbest ticaret	Şirketler Hukuku ve şirket tüzüğü ile sınırlıdır
Hissedar sayısı	Sınırsız	Kuruluş aşamasında en fazla 50 hissedar
Kayıt sırasındaki asgari öz kaynak	Yerel şirket için minimum gereksinim yoktur	Yerel bir şirket için minimum gereksinim yoktur

Yabancılar tarafından genel olarak Limited Şirket türünde şirketlerin kurulması tercih edilmektedir. Yabancı kişiler veya şirketler, Moğolistan'da şirket kurmak isterse Yatırım kanununa göre "yabancı yatırımlı" şirket kurabilir veya kendi şirketlerinin şubesini, temsilciler ofisini açabilirler. Bunun için gerekli asgari sermaye tutarları aşağıdaki gibidir:

Tablo 5 Yabancıların Moğolistan'da kurabilecekleri şirket türleri

Şirket Türü	Hissedar Sayısı	Asgari Sermaye
Yabancı Yatırımlı Limited Şirket (LLC)	Asgari 1	100.000 ABD doları (kişi başı)
Şube (LLC)	Asgari 1	100.000 ABD doları (kişi başı)
Temsilcilik Ofisi	Temsilci Şahıs 1	1.100.000 MNT

Moğol mevzuatı, ticari kuruluşlara (limited şirket (LLC), anonim şirket (JSC) ve ortak girişim) farklı yasal biçimler sağlamasına rağmen, uygulamada, özel iş insanları ve yabancı yatırımcılar çoğunlukla yabancı yatırımlı LLC'yi tercih etmektedir. Yabancı tüzel kişilerin temsilciliği de yaygındır.

Yabancı Yatırımlı Limited Şirket (LLC):

Yasaya göre, yabancı sermayeli bir şirket, "toplam özkaynağı 100.000 ABD Doları veya daha fazla (veya MNT eşdeğeri) olan ve bir veya birden fazla yabancı yatırımcı tarafından en az %25'ine sahip olunması gereken bir ticari kuruluş" olarak tanımlanmaktadır. Moğolistan'a yatırım aşağıdaki şekillerde yapılabilir:

- Tek başına veya müştereken sahip olunan bir ticari işletme kurarak;
- Moğol şirketlerinin hisselerini, tahvillerini ve diğer menkul kıymet türlerini satın alarak;
- Moğol ve yabancı şirketlerin birleştirilmesi veya tamamen satın alınması yoluyla;
- Franchise veya finansal kiralama sözleşmesi kurulması yoluyla; ve
- Diğer şekillerde kabul edilebilir ve yasalarca yasaklanmamıştır.

İki veya daha fazla yatırımcı, Moğolistan'da yabancı yatırımlı bir LLC'yi kurmayı planlıyorsa, her yatırımcının 100.000 USD veya eşdeğeri MNT yatırım yapması gerekir.

LLC, kişisel katkıları ölçüsünde şirket faaliyeti ile ilgili zarar riskini üstlenirken yükümlülüklerinden sorumlu olmayan bir veya daha fazla kişi veya tüzel kişi (kurucu(lar) veya yatırımcı(lar)) tarafından kurulmuş bir tüzel kişiliğin en sık kullanılan şeklidir. Şirketin sorumluluğu malvarlığı ile sınırlıdır.

Şirket Kurma Prosedürü

Moğolistan'da yabancı yatırımlı bir şirket kurmak için Moğolistan Devlet Kayıt Genel Müdürlüğüne aşağıdaki belgelerin sunulması ve şirket kaydının yaptırılması gerekmektedir. Ayrıca, Moğolistan Ulusal Yatırım Ajansı, yabancı yatırımcılar için "Tek Durak Hizmeti (One Stop Service)" vermekte ve burada şirket kurulduğundan başlayarak devlet dairelerinde yapılması gereken tüm kayıt işlemleri aynı yerde yapılabilmektedir.

Yabancı Yatırımlı Yeni Bir Şirket Kurmak İçin İstenen Evraklar

1. Şirket kurmaya ilişkin talep formu
2. Şirket için belirlenen ismin onaylanması (online olarak www.burtgel.gov.mn web adresine seçilen isim girilir ve sistem üzerinden şirket ismi onaylanır.)
3. Pul masrafı ve hizmet ücretinin ödenmesi (Pul Masrafı: 750 000 MNT)
4. Kurucu üyelerin şirket kuruluşuna dair kararı (karar tutanağı, 1 nüsha)
5. Şirket tüzüğü (Moğolistan Şirket yasasının 16.2. maddesinde belirtilenler tüzük şekli kullanılır. Moğolca 2 nüsha, yabancı dilde 1 nüsha)
6. Ortaklık Anlaşması (En az 2 kurucu üyesi olan bir şirket kurulacaksa ortaklık anlaşması ve noter tasdiki yapılır. Moğolca 2 nüsha, yabancı dilde 1 nüsha)
7. Yatırım yapıldığına dair belgeler (Yatırım Yasasının 3.1.5. maddesine göre her bir yabancı yatırımcı, yatırım tutarı olarak en az 100 000 ABD doları veya buna eşit Moğol parası (MNT) tutarında yatırım yapmalıdır. Yabancı yatırımcı sermaye, nakit para, menkul sermaye veya fikri mülkiyet üzerinden bir yatırım yapacak ise buna ilişkin yurtdışından yapılmış para transferini gösteren banka makbuzu, hesap dökümü, gümrük beyan formu, yetkili kurum tarafından verilmiş sertifika gibi belgeleri sunmalıdır.)
8. Tüzel kişinin adresini gösterir belgeler (Gayrimenkul tapu belgesi, örneği veya kira sözleşmesi)
9. Pasaport örneği (Yatırımı yapan yabancı şirket yetkililerinin pasaport kopyaları)

Belgelerin aslı yabancı dilde ise Moğolcaya çevrilerek onaylanması gerekmektedir. Yurtdışından düzenlenmiş belgeler Konsolosluk veya Diplomatik Misyon tarafından onaylanmış olmalıdır.

Yabancı Yatırımlı Bir Şube Açmak İçin İstenen Evraklar

1. Yabancı şirketin şubesini açmasına ilişkin başvuru formu (www.burtgel.gov.mn/service/)
2. Ana şirketin tanıtımına ilişkin belgeler (tüzük kopyası)
3. Ana şirketin ticari tescil belgesinin (ruhsatının) kopyası
4. Şube açmaya ilişkin ana şirketin kararı (aslı ve onaylı tercümesi ile birlikte)
5. Şirket tüzüğü (3 nüsha, onaylı tercümesi 1 nüsha)
6. Resmi adresi
7. Pul masrafı (1 milyon 100 bin MNT, Golomt Bankasının 1401002649 nolu hesabına)
8. Vekaletname (Şirketin yetkili kişileri için vekaletname aranmaz)

Temsilcilik Açmak

Yabancı bir tüzel kişiliğin temsilciliği, Moğolistan'da yabancı bir tüzel kişilik tarafından vekâletname esasına göre temsili faaliyet yürütmek amacıyla kurulan lisanssız bir tüzel kişilik olarak tanımlanmaktadır. Yabancı tüzel kişilerin temsilcilikleri, bağımsız ticari faaliyette bulunamaz.

1. Temsilcilik açmaya ilişkin başvuru formu (www.burtgel.gov.mn/service/)
2. Ana şirketin tanıtımına ilişkin belgeler (tüzük kopyası)
3. Ana şirketin ticari tescil belgesinin (ruhsatının) kopyası
4. Temsilcilik kurulmasına ilişkin ana şirketin kararı (aslı ve onaylı tercümesi ile birlikte)
5. Temsilcilik tüzüğü (3 nüsha, onaylı tercümesi 1 nüsha)
6. Resmi adresi
7. Pul masrafı (1 milyon 100 bin MNT, Golomt bankasının 1401002649 nolu hesabına)
8. Vekâletname (Şirketin yetkili kişileri için vekâletname aranmaz)

Şirket feshi

Moğolistan Şirket yasasına göre şirket yönetimi şirketin faaliyetlerine son vererek tasfiye kararı alır ve Moğolistan Devlet Kayıt Genel Müdürlüğüne kaydettirmek suretiyle şirketi kapatabilir.

Ayrıca, Moğolistan kanunlarını ciddi şekilde ihlal etme durumunda Şirketler Yasasına göre şirket feshedilebilir.

1.2.2. Vergi Uygulamaları

Genel

Moğolistan'da vergi sistemi, kökeni daha eskiye dayanan ancak 2019 yılında kapsamlı bir vergi reformu ile önemli ölçüde revize edilen temel kanunlar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda başlıca mevzuat; ilk versiyonları 2000'li yılların başına dayanan Kurumlar Gelir Vergisi Kanunu, Kişisel Gelir Vergisi Kanunu ve Katma Değer Vergisi Kanunu olmakla birlikte, bu kanunların tamamı 2019 yılında yeniden düzenlenmiş ve güncellenmiş versiyonlarıyla yürürlüktedir. Ayrıca sistemin idari çerçevesini oluşturan Genel Vergi İdaresi Kanunu (Tax Administration Law) da aynı reform paketi kapsamında modernize edilmiştir. 2019 reformu ile birlikte vergi sistemi daha sade, kademeli ve yatırım dostu hale getirilmiş; küçük işletmeler için düşük oranlı vergilendirme, bireyler için kademeli gelir vergisi yapısı ve dijital vergi uygulamaları (e-fatura, e-beyanname) güçlendirilmiştir. Dolayısıyla Moğolistan vergi mevzuatı "eski kanunlara dayanan ancak 2019 reformu ile güncellenmiş modern bir yapı" olarak değerlendirilmektedir. Moğol vergi sistemi; vergiler, ücretler ve ödemelerden oluşur ve eyalet veya yerel vergiler olarak sınıflandırılır. Bölgesel Hükümet tarafından kontrol edilen on iki tür devlet vergisi ve on dört tür yerel vergi vardır.

Moğolistan'daki Vergi Genel Kanunun amacı:

- Moğolistan'da vergilerin girilmesi, kurulması, belirlenmesi, raporlanması, ödenmesi, kontrolü ve tahsilatı için yasal dayanakların oluşturulması,
- Vergi mükelleflerinin ve vergi dairelerinin haklarını, görev ve yükümlülüklerini tanımlamak,
- Vergi mükellefleri ile vergi idareleri arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi.

Moğolistan'ın vergi sistemi, düşük oranlı dolaylı vergiler ve kademeli doğrudan vergiler üzerine kurulu olup, özellikle yabancı yatırım çekmeye yönelik sade ve rekabetçi bir yapı sunmaktadır. Sistem, küçük

ve orta ölçekli işletmeleri destekleyici düşük oranlı kurumlar vergisi dilimleri içerirken, büyük ölçekli şirketler için daha yüksek oranlı bir vergilendirme uygulanmaktadır. Katma Değer Vergisi'nin %10 gibi nispeten düşük bir seviyede olması, ülkeyi bölgesel ölçekte rekabetçi kılmaktadır. Bununla birlikte, madencilik sektörü gibi stratejik alanlarda uygulanan ek vergiler ve royalti yükleri toplam vergi baskısını artırabilmektedir. Vergi dışı kalemler olan harçlar, lisans ücretleri ve kullanım bedelleri her ne kadar klasik vergi kategorisine girmese de, yatırım kararları açısından dikkate alınması gereken önemli mali unsurlar arasında yer almaktadır. Bu yapı, Moğolistan'ın vergi sistemini basit ancak sektör bazlı farklılaşmalar içeren hibrit bir model haline getirmektedir.

İthalat işlemlerinde gümrük vergisi genellikle düşük seviyelerde (%5 civarı) uygulanmakla birlikte, bazı ürün gruplarında korumacı oranlar söz konusu olabilmektedir. İthalatta ayrıca %10 KDV ve belirli ürünler için özel tüketim vergisi uygulanması, toplam vergi yükünü artırmaktadır. Bu yapı, bir yandan ticareti kolaylaştırmayı hedeflerken diğer yandan seçici korumacılık sağlamaktadır.

Tablo 6 Vergi Genel Kanununa göre Moğolistan'da devlet ve yerel vergiler

Vergi Türü	Oran / Dilim	Eşik / Tutar	Açıklama
Kurumlar Vergisi (CIT)	%1	≤ 300 milyon MNT ciro (küçük işletme rejimi)	Bazı sektörler hariç, KOBİ teşviki
	%10	0 – 6 milyar MNT	Standart düşük oran
	%25	6 milyar MNT üzeri	Büyük şirketler için
Gelir Vergisi (PIT)	%0	0 – 9.6 milyon MNT	Muafiyet / düşük gelir
	%10	9.6 – 120 milyon MNT	Ana vergi dilimi
	%15	120 – 180 milyon MNT	Orta-üst gelir
	%20	180 milyon MNT üzeri	Yüksek gelir
KDV (VAT)	%10	Standart	İç satış ve ithalat
	%0	İhracat	Sıfır oran (export teşviki)
Sosyal Güvenlik	%12.5 – %14.5	İşveren payı	Sektöre göre değişir
	%11.5	Çalışan payı	Sabit oran
Gümrük Vergisi	%0	Bazı makine / ekipman	Yatırım teşviki
	~%5 (ortalama)	Genel ürün grubu	En yaygın oran
	%15 – %40	Korunan ürünler	Tarım, tüketim malları vb.
Stopaj (Withholding Tax)	%10	Temettü, faiz, royalti	
ÖTV (Excise)	Değişken	Ürüne bağlı	Alkol, sigara, yakıt, araç
Damga Vergisi	Değişken	-	Sözleşme ve işlemler
Emlak Vergisi	%0.6 – %2.0	Değere bağlı	Yerel yönetim bazlı
Araç Vergisi	Değişken	Motor / tip	-

Harçlar, Lisanslar ve Kullanım Ücretleri

Tablo 7: Harçlar, Lisanslar ve Ücretler

Tür	Açıklama
Maden ruhsat ve lisans ücretleri	Arama ve işletme izinleri
Petrol lisans ücretleri	Enerji sektörü
Doğal kaynak kullanım ücretleri	Su, orman vb.
Çevre ücretleri	Hava, su kirliliği
Atık yönetim bedelleri	Belediye hizmeti
Telif / kullanım ücretleri	Fikri mülkiyet vb.

Madencilik Sektörüne Özel Yükümlülükler

Tablo 8: Madencilik Sektörü Ek Yükümlülükleri

Tür	Oran / Yapı	Açıklama
Royalty (Maden Payı)	~%5 – %20+	Fiyata ve ürüne bağlı
Lisans ücretleri	Sabit + değişken	Devlet geliri
Ek yükümlülükler	Değişken	Stratejik sektör

Vergi İdaresi

Moğolistan’da vergiden sorumlu en üst kurum Maliye Bakanlığı Vergi Genel Müdürlüğüdür. Şirketler Moğolistan Devlet Kayıt Genel Müdürlüğünde şirket kaydı yaptırdıktan sonra kendi bağlı olduğu ilçe vergi dairelerinde Vergi Genel Müdürlüğü sistemine kaydolmakla yükümlüdür.

Beyanname

Moğolistan’da vergi beyan sistemi, vergi türüne bağlı olarak aylık ve yıllık yükümlülüklerin birlikte uygulandığı hibrit bir yapı göstermektedir. Katma Değer Vergisi ve sosyal güvenlik katkıları gibi dolaylı ve işgücü temelli vergiler aylık olarak beyan edilip ödenirken, kurumlar vergisi esas itibarıyla yıllık beyannameye dayanmaktadır. Bununla birlikte, kurumlar vergisi için yıl içerisinde aylık peşin ödemeler yapılmakta ve nihai hesaplaşma izleyen yılın Şubat ayında gerçekleştirilmektedir. Kişisel gelir vergisi ise büyük ölçüde stopaj yöntemiyle tahsil edilmekte, belirli durumlarda yıllık beyannameye tabi olmaktadır. Bu yapı, Moğolistan vergi sisteminin hem nakit akışını düzenleyen hem de yıllık konsolidasyona dayanan dengeli bir model sunduğunu göstermektedir.

Tablo 9 Vergi beyanname ve teslim etme süreleri

Vergi Türü	Beyanname Türü	Beyanname Süresi	Ödeme Süresi	Açıklama
Kurumlar Vergisi (CIT)	Yıllık	İzleyen yılın 10 Şubat ’ına kadar	Aynı tarihe kadar	Esas beyan yıllıktır
	Aylık peşin ödeme	Her ay	Genellikle ay sonu / takip eden ay	Tahmini vergi ödemesi
Kişisel Gelir Vergisi (PIT)	Stopaj (maaş)	Aylık	Takip eden ay	İşveren tarafından kesilir

	Yıllık beyan (gerekirse)	İzleyen yılın Şubat ayı	Aynı dönem	Ek gelirler için
Katma Değer Vergisi (KDV)	Aylık	Takip eden ayın 10'u	Aynı tarih	En düzenli sistem
Özel Tüketim Vergisi (ÖTV)	Aylık	Ürüne göre değişir	Genellikle takip eden ay	Sektöre bağlı
Sosyal Güvenlik Katkıları	Aylık	Her ay	Aynı dönem	İşveren + çalışan
Stopaj Vergileri	Aylık	Takip eden ay	Aynı dönem	Temettü, faiz vb.

Muhasebe Kayıtları

Moğolistan Vergi kanunlarına göre vergi mükellefleri, muhasebe kaydını usulüne uygun tutma ve kanunda belirtilen süre içinde beyan etmekle yükümlüdür.

Amortisman

Moğolistan'da amortisman uygulaması, varlık türüne göre belirlenen faydalı ömürler ve ilgili vergi mevzuatında tanımlanan üst sınırlar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Genel uygulamada binalar yaklaşık 30–40 yıl, makine ve ekipman 5–10 yıl ve bilgisayar donanımı 2–3 yıl arasında amortisman tabi tutulmaktadır. Maddi olmayan varlıklar ise sabit bir süreye bağlı olmaksızın, lisans süresi veya ekonomik fayda süresi dikkate alınarak amortize edilmektedir. Bu yapı, Moğolistan amortisman sisteminin katı süreler yerine varlık bazlı ve esnek bir yaklaşıma dayandığını göstermektedir.

Diğer Hükümler

Türkiye ve Moğolistan arasında 12 Eylül 1995 tarihinde (Resmî Gazete Tarihi: 30.12.1996, Resmî Gazete No: 22863) imzalanan ve 1 Ocak 1997 uygulanmaya başlayan “Moğolistan ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması” bulunmaktadır.

Vergiden Muafiyet

Moğolistan Yatırım Kanunu'na göre yatırımcılara sağlanan teşvikler, vergi teşvikleri ve vergi dışı teşvikler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Vergi teşvikleri kapsamında, Moğolistan Bakanlar Kurulu kararıyla büyük ölçekli yatırımlar ile öncelikli gelişim sektörlerinde gerçekleştirilecek yatırımlar için proje bazlı vergi avantajları tanınabilmektedir. Bu çerçevede Yatırım Kanunu'nun 11. maddesinde, belirli şartların sağlanması halinde yatırım projelerinde kullanılacak teknik ekipmanların ithalatında gümrük vergisi muafiyeti uygulanabileceği ve Katma Değer Vergisi'nin (KDV) indirimli veya sıfır oranlı olarak hesaplanabileceği belirtilmektedir. Söz konusu düzenleme; inşaat malzemeleri, petrol ve tarımsal işleme tesisleri, ihracata yönelik üretim yapan fabrikalar, ileri teknoloji (nano, biyoteknoloji vb.) içeren yatırımlar ile enerji ve demiryolu altyapı projeleri gibi alanları kapsamaktadır. Ancak bu teşvikler genel ve otomatik olmayıp, yatırım sözleşmesi ve ilgili idari onay süreçlerine bağlı olarak uygulanmaktadır.

Moğolistan vergi mevzuatına göre, vergi muafiyetleri sınırlı ve belirli faaliyet alanlarına yönelik olarak düzenlenmektedir. Bu kapsamda bazı özel durumlarda belirli gelirler için istisnalar veya avantajlı uygulamalar söz konusu olabilmektedir. Örneğin, devlet tahvillerinden elde edilen bazı gelirler, belirli şartlar altında muafiyet kapsamına girebilmektedir. Petrol sektöründe üretim paylaşımı sözleşmeleri kapsamında elde edilen gelirler, sözleşme hükümlerine bağlı olarak farklı vergisel düzenlemelere tabi olabilmektedir. Ayrıca, kooperatif yapılarının üyeleri adına gerçekleştirdiği işlemler, belirli koşullarda farklı vergilendirme esaslarına tabi tutulabilmektedir. KOBİ'lere yönelik üretim faaliyetleri, çevre dostu teknolojilerin kullanımı ve belirli yatırım projeleri ise genel muafiyet kapsamında olmamakla birlikte, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen listeler ve teşvik programları çerçevesinde vergi avantajlarından yararlanabilmektedir.

Serbest bölgelerde gerçekleştirilen yatırımlar açısından da belirli vergi avantajları söz konusu olup, altyapı yatırımları, üretim ve ihracata yönelik faaliyetler kapsamında elde edilen gelirler için proje bazlı teşvikler uygulanabilmektedir. Özellikle belirli bir yatırım tutarının üzerinde altyapı, lojistik, üretim ve turizm yatırımları gerçekleştiren şirketler, ilgili mevzuat çerçevesinde vergi indirimi veya gelir avantajı elde edebilmektedir.

Diğer Vergiler

- Temettü gelirlerine %10, telif (royalty) gelirlerine %10,
- Faiz gelirlerine %10,
- Taşınmazların satışından elde edilen gelirlere yaklaşık %2,
- Yabancı şirketlere yapılan temettü, faiz ve benzeri ödemeler üzerinden genel olarak %10 oranında stopaj vergisi uygulanmaktadır (çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarına bağlı olarak değişebilmektedir),
- Bazı özel gelir türleri ve faaliyetler (örneğin belirli lisanslar, oyunlar veya özel sektör uygulamaları) için farklı ve daha yüksek oranlı vergiler uygulanabilmektedir.

Ayrıca, yabancı şirketlerin faaliyetlerinden elde ettikleri kazançların yurt dışına transferi sırasında, ilgili gelir türüne bağlı olarak stopaj vergisi uygulanmakta olup, bu oran genel olarak %10 seviyesindedir.

1.2.3.Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Moğolistan'da sigorta uygulaması 30 Nisan 2004 tarihli Sigorta Kanuna çerçevesinde düzenlenmiş olup, izleyen yıllarda yapılan değişikliklerle güncellenmiştir. Genel olarak sistem, zorunlu sigortalar ve isteğe bağlı sigortalar olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır:

Zorunlu sigorta türleri (çalışanlar için):

1. Sosyal güvenlik sigortası
2. Sağlık sigortası
3. Sürücü sorumluluk sigortası (araç sahibi olanlar için)

İsteğe bağlı diğer sigorta türlerine araç sigortası (kasko), mülkiyet sigortası, tamamlayıcı sağlık sigortası, hayat sigortası, yurt dışı seyahat sigortası vb. girer.

Moğolistan'da sosyal sigorta sistemi, 31 Mayıs 1994 tarihli Sosyal Sigorta Kanunu kapsamında düzenlenmekte olup, zaman içerisinde çeşitli reformlarla güncellenmiştir. 2017 yılında yapılan değişiklikler kapsamında, IMF destekli program çerçevesinde sosyal sigorta prim oranlarının kademeli

olarak artırılması öngörülmüş; bu doğrultuda toplam prim oranı 2021 yılı itibarıyla geçici olarak %26 seviyesine yükseltilmiştir. Ancak, 11 Haziran 2021 tarihli yasal değişiklik ile bu artış geri alınmış ve toplam prim oranı yeniden yaklaşık %24 seviyesine düşürülmüştür.

Güncel uygulamada işveren ve çalışan tarafından ödenen sosyal sigorta prim oranları aşağıdaki gibidir:

Tablo 10 İşveren ve çalışanın ödeyeceği sigorta prim oranları

Sosyal sigorta türü	İşveren prim payı (yüzde)	Çalışan prim payı (yüzde)
Emeklilik sigortası	8,5	8,5
Yardım sigortası	1,0	0,8
Sağlık sigortası	2,0	2,0
İşsizlik sigortası	0,2	0,2
İş kazası sigortası	0,8-2,8	0
Toplam prim tutarı	12,5-14,5	11,5

Not: İş kazası sigortası oranı sektör riskine göre değiştiğinden, işveren toplam yükü %12,5 ile %14,5 arasında değişebilmektedir.

Ayrıca, 7 Mart 2018 tarihinde Moğolistan Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında “Türkiye Cumhuriyeti ile Moğolistan Arasındaki Sosyal Güvenlik Anlaşması” imzalanmış ve 30 Ekim 2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanmıştır. Bu anlaşma çerçevesinde, Moğolistan Sosyal Güvenlik Kurumlarına SSK primi ödeyerek çalışan bir Türk vatandaşı, çalıştığı yıllarını Türkiye’de çalışmış olarak saydırabilmekte ve emeklilik için istenen çalışma yılına ektelebilmektedir. Ancak, bu anlaşma kapsamında sağlık sigorta hizmetini karşılıklı tanıma ibaresi yer almamaktadır.

Kamu sigorta kurumları:

1. Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü, <http://www.ndaatgal.mn>
2. Sağlık Sigortalar Genel Müdürlüğü, <http://www.emd.gov.mn/>

Başlıca özel sigorta şirketleri:

1. Mongol Insurance, <https://www.mongoldaatgal.mn>
2. Mandal Insurance, <https://mandal.mn/>
3. Ard Insurance, <https://arddaatgal.mn/>
4. Nomin Insurance, <https://daatgal.nomin.mn/>
5. Practical Insurance, <https://www.practical.mn/>
6. Tenger Insurance, <http://tengerdaatgal.mn/>
7. Bodi Insurance, <https://bodi-insurance.com/>
8. Khaan Insurance, <https://www.khaandaatgal.mn/>
9. Mig Insurance, <http://mig.mn>
10. National Life Insurance, <https://nlic.mn/>

2. Potansiyel Yatırım Alanları

2.1. Madencilik Sektörü

Moğolistan için en önemli sektör, ülkenin kalkınmasının lokomotifi olan madencilik sektörüdür. Moğolistan, benzeri görülmemiş bir büyüme potansiyeli vaat eden önemli doğal kaynaklara ve minerallere sahiptir. Dünyanın önde gelen maden kaynaklarına sahip ülkelerden biri olan Moğolistan; altın, bakır, kömür ve florit mineral rezervleri açısından dünyada ilk 10'da yer almaktadır. Ayrıca ülke, çinko, demir, petrol, uranyum, nadir toprak elementleri, tungsten, molibden, kaya petrolü, mermer gibi kritik hammaddeler açısından da önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Toplamda yaklaşık 80'den fazla farklı mineral türüne sahip olduğu değerlendirilen ülkenin yeraltı kaynaklarının toplam değerinin uzun vadede 1 trilyon ABD dolarının üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Buna rağmen, mevcut arama ve işletme lisanslarının ülke yüzölçümünün yaklaşık %4-5'ini kapsadığı dikkate alındığında, Moğolistan'ın madencilik potansiyelinin henüz tam anlamıyla değerlendirilmediği görülmektedir. Bu durum, önümüzdeki dönemde yeni keşifler ve yatırımlar için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Moğolistan'ın madencilikteki ani çıkışı, 2010 yılında İngiltere-Avustralya merkezli Rio Tinto firmasının güney Gobi Çölü'ndeki bir maden projesi olan Oyu Tolgoy'a yatırım yapmasıyla başlamıştır. İlk canlanmanın ardından 2011 yılında, Moğolistan ekonomisi %17,3 oranında büyüme gerçekleştirmiştir. 2011 ve 2015 yılları arasında GSYİH yıllık ortalama büyümesi %10,3'lük gibi oldukça büyük bir oranda gerçekleşmiştir. Bu, Moğolistan'ı o zamanlar dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden biri haline getirmiştir. Bu canlanma, büyümenin %1,5'e düştüğü 2016 yılında akamete uğramış olupbu durum, Moğolistan'ın bu sektöre ne kadar bağımlı olduğunu gösteren düşük emtia fiyatlarından kaynaklanmıştır.

2015 ile 2024 yılları arasında Moğolistan toplam 99,38 trilyon MNT yabancı yatırım almış olup bunun yaklaşık %80'i madencilik sektörüne yönelik gerçekleşmiştir. Madencilik, ülkenin GSYİH'sının %30'undan fazlasını, ekonomiye giren her 100 ABD dolarından 95 ABD dolarını ve toplam sanayi üretiminin %70'inden fazlasını oluşturmaktadır. Ayrıca toplam ihracat gelirlerinin %95,4'ünü, doğrudan yabancı yatırımların %74'ünü ve konsolide bütçe gelirlerinin %28,4'ünü oluşturmaktadır.

Moğolistan'da nadir toprak elementleri (Rare Earth Elements – REE) dâhil olmak üzere tüm madenler için arama ve işletme ruhsatlandırması, temel olarak Maden Kanunu (Law on Minerals) çerçevesinde yürütülmektedir. Bu sistemde, ruhsat verme yetkisi siyasi karar alma makamlarından ziyade teknik ve idari otoriteler aracılığıyla kullanılmaktadır.

Moğolistan Maden Kaynakları ve Petrol Otoritesi (Mineral Resources and Petroleum Authority of Mongolia – MRPAM) arama ve işletme ruhsatlarının verilmesi, uzatılması, iptali ve kayıt altına alınmasından sorumlu ana teknik otoritedir. Ruhsat işlemleri, MRPAM bünyesindeki Kadastro Birimi (Cadastre Division) üzerinden yürütülmektedir.

Moğolistan, kömür üretimi açısından dünyada ilk 20 ülke arasında yer almakta olup, toplam rezervin 30 milyar tonun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. 2025 yılında 84 milyon ton kömür ihraç ederek 5,58 milyar ABD doları kazanç elde edilmiştir. Bir önceki yıla göre kömür ihracında miktar olarak %6 artış olmasına rağmen ihraç tutarı küresel kömür fiyatındaki azalış nedeniyle %35 azalış göstermiştir. Kömürün yüzde 99,0'u Çin'e, yüzde 0,5'i Singapur'a ve yüzde 0,5'i Güney Kore'ye ihraç edilmiştir.

Kömür ihracatının %74'ü Çin sınırındaki Gashuunsukhait ve Shiveekhuren sınır kapılarından gerçekleştirilmiştir.

Yine önemli rezerv madenlerinden bakırda 2025 yılında 2,28 milyon ton satış ve 5,81 milyar ABD doları gelir elde edilmiştir. Bakır konsantresinin %99,9'u Çin'e ihraç edilmekte çok küçük bir oranda Güney Kore'ye satış gerçekleştirilmektedir.

Dünyanın dev maden şirketleri ülkedeki maden sektörüne yatırım yapmakta veya devletin stratejik saydığı rezervlerin yatırım ihalesini kazanmak için kıyasıya mücadele etmektedirler. Ölçekler çok büyük olmamakla birlikte çeşitli büyüklüklerde maden rezervleri bulunmaktadır, ancak madencilik sektörünün yüksek risk içerdiği bilinen bir gerçektir. Sektör, dünyadaki ve özellikle en büyük alıcı Çin'deki ekonomik ve siyasal gelişmelerden, emtia fiyatlarındaki dalgalanmalardan etkilenmeye çok açıktır.

Buna ilave olarak, madencilik sektörlerinde bir gerileme olması durumunda en çok hangi ülkelerin zarar göreceğini gösteren Investment Monitor'un Madencilik Güvenlik Açığı Endeksine göre, Moğolistan, Zambiya ve Avustralya, madencilik krizine karşı en savunmasız üç ülke olarak endeksin başında yer almaktadır⁵.

Diğer taraftan, Moğolistan'da bulunan dev maden şirketlerinin yıllık mal ve hizmet alımları milyar dolar seviyesine ulaşmaktadır. Örneğin; Moğolistan'ın en büyük özel sektör işvereni ve en büyük yabancı yatırımlı maden sahası olan "Oyu Tolgoi madeni", Moğolistan'ın başkenti Ulanbator'dan 550 km uzaklıkta Gobi bölgesinde, Umnugobi vilayetinde bulunan bakır ve altın madenidir. Bu maden, dünyanın en büyük ve yüksek kalite kullanılmamış bakır yatağına sahiptir. Oyu Tolgoi Projesi için 2010 ile 2022 arasında ülke içinden 15 milyar ABD dolarlık mal ve hizmet satın alımı gerçekleştirilmiştir. Oyu Tolgoi projesinin tanıtımı ve çalışma ilkelerini şeffaf olarak tanıtmak amacıyla her yıl "Oyu Tolgoi Supplier Expo" adı altında tedarikçiler günü düzenlenmekte ve bu organizasyon sırasında yıllık yaklaşık 300 milyon ABD doları tutarındaki mal ve hizmet satın alımı hakkında geniş bilgi sunulmaktadır. İlgili duyabilecek Türk firmaları, tedarikçiler için düzenlenecek olan organizasyonlara katılmak ve daha fazla bilgi almak için <https://www.ot.mn/oyu-tolgoi-procurement/> uzantılı web sayfasını ziyaret edebilir ve Oyu Tolgoi Projesi Satın Alma Müdürlüğü ile iletişime geçebilirler (İletişim Bilgileri: E-posta: procurement@ot.mn, Tel: +976 11 331 880 (ext.6000) Faks: +976 11 331 890 Kayıt Adresi: <https://www.ot.mn/register-as-a-suppliers/>).

Madencilik sektörü, finansal adalet ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlayacak sistemler ve standartlar ile düzgün bir şekilde yönetilirse, faydaları Moğolistan için dönüştürücü olabilir, ekonomik büyümeyi hızlandırabilir ve yüzbinlerce insanı yoksulluktan kurtarabilir.

Türk madencilik sektörü şirketlerinin bugüne kadar Moğolistan'a ilgisi olmamıştır. Sektör üst kuruluşlarına Moğolistan madencilik fuarı, madencilik haftası, madencilik ile ilgili sempozyum ve muhtelif diğer etkinliklere ilişkin duyurular düzenli olarak yapılmaktadır.

2.2. Enerji Sektörü

Moğolistan ekonomisinde öne çıkan bir diğer stratejik sektör enerji olup, ülke özellikle yenilenebilir enerji kaynakları açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Coğrafi ve iklimsel koşullar dikkate alındığında, Moğolistan güneş ve rüzgâr enerjisi bakımından dünyanın en elverişli ülkeleri arasında yer

⁵ Investment Monitor, Madencilik Güvenlik Açığı Endeksi, <https://www.investmentmonitor.ai/sectors/extractive-industries/mongolia-and-australia-among-countries-that-will-suffer-the-most-in-a-mining-downturn>

almaktadır. Ülke genelinde yıllık güneşli gün sayısı 270–300 gün arasında değişmekte olup, yıllık ortalama güneşlenme süresi 2.200–3.300 saat seviyesindedir. Ortalama güneş radyasyonu 1.400–1.600 kWh/m²/yıl aralığında, günlük ortalama güneş yoğunluğu ise yaklaşık 4,3–4,7 kWh/m² düzeyindedir. Rüzgâr enerjisi bakımından ise ülke yüzölçümünün yaklaşık %10'luk kısmının yüksek verimli üretim için uygun olduğu değerlendirilmektedir. Yapılan çalışmalar, Moğolistan'ın toplam yenilenebilir enerji potansiyelinin teknik olarak birkaç bin gigawatt kurulu güce ve yıllık birkaç bin terawatt-saat elektrik üretim kapasitesine karşılık geldiğini ortaya koymakta olup, bu potansiyelin yalnızca ülke içi talebi karşılamakla kalmayıp Kuzeydoğu Asya bölgesine enerji ihracatı için de imkân sunduğu ifade edilmektedir.

Bununla birlikte, Moğolistan'ın enerji sektörü mevcut durumda büyük ölçüde kömüre dayalıdır. 2024–2025 itibarıyla elektrik üretiminin yaklaşık %85'ten fazlası kömür yakıtlı termik santrallerden sağlanmakta, yenilenebilir enerji kaynaklarının toplam üretimdeki payı %10–15 bandında seyretmektedir. Ülke elektrik ihtiyacının önemli bir bölümünü yurt içinde karşılamakla birlikte, özellikle pik tüketim saatlerinde (19:00–22:00 arası) Rusya'dan, büyük ölçekli madencilik faaliyetleri için ise Çin'den elektrik ithalatı yapılmaktadır. Oyu Tolgoi bakır-altın madeninin enerji ihtiyacı uzun yıllar Çin'den karşılanmış olup, 2022 yılında imzalanan anlaşma çerçevesinde bu ihtiyacın yerli üretimle karşılanmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Bu kapsamda, Tavan Tolgoi bölgesinde yaklaşık 450 MW kapasiteli bir termik santral kurulması planlanmakta olup, projenin tamamlanmasıyla birlikte yıllık yüz milyonlarca dolarlık elektrik ithalatının azaltılması hedeflenmektedir.

Moğolistan'ın orta ve uzun vadeli enerji politikalarının temelinde, ülkenin “bölgesel enerji merkezi” haline getirilmesi hedefi yer almaktadır. Bu çerçevede özellikle Gobi Çölü'nde büyük ölçekli güneş ve rüzgâr enerji projelerinin geliştirilmesi ve üretilen elektriğin, Kuzeydoğu Asya Entegre Güç Sistemi kapsamında Çin, Japonya ve Güney Kore gibi pazarlara ihraç edilmesi öngörülmektedir. Ancak, sektörün gelişiminin önündeki en önemli engellerden biri, elektrik ve ısı tarifelerinin halen maliyetin altında belirlenmesi ve fiyatların devlet tarafından regüle edilmesidir. Yabancı yatırımcıların sektöre ilgisinin artırılabilmesi için enerji fiyatlandırmasının serbestleştirilmesi, şebeke altyapısının güçlendirilmesi ve uzun vadeli alım garantisi mekanizmalarının geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda, özellikle maden bölgelerinde enerji arzını güvence altına almak amacıyla yap-işlet-devret (YİD) modeliyle çeşitli enerji projeleri planlanmakta ve kısmen hayata geçirilmektedir.

Öte yandan, enerji arz güvenliğini artırmaya yönelik bir diğer önemli proje, Hindistan'ın finansman desteğiyle inşa edilen Moğolistan Petrol Rafinerisi'dir. Söz konusu tesisin 2027 yılı içerisinde devreye alınması planlanmakta olup, rafinerinin faaliyete geçmesiyle birlikte Moğolistan'ın ithal akaryakıtı bağımlılığının önemli ölçüde azaltılması hedeflenmektedir. Bu gelişmenin, ülkenin enerji arz güvenliği ve dış ticaret dengesi üzerinde olumlu etkiler yaratması beklenmektedir.

Moğolistan Hükümeti tarafından yakın dönemde kabul edilen bir karar kapsamında, ülkenin yakıt ve enerji ithalatına bağımlılığının azaltılması ve enerji arz güvenliğinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Söz konusu karar çerçevesinde, yenilenebilir enerji üretiminin artırılması, merkezi elektrik şebekesindeki yük ve kayıpların azaltılması ve arz güvenilirliğinin iyileştirilmesi amacıyla, farklı bölgelerde özel sektör finansmanı ile batarya enerji depolama sistemleri (BESS) projelerinin hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Orkhon, Uvurkhangai, Khentii, Dundgobi ve Gobisumber vilayetlerinde kurulması öngörülen bu tesislerin, 2026–2027 kış dönemindeki yüksek talep öncesinde devreye alınması hedeflenmektedir. Kamu-özel iş birliği modeli ve uluslararası yeşil finansman kaynakları ile desteklenecek bu projelerin, yenilenebilir enerji payını artırarak enerji ithalatını azaltması, elektrik arz sürekliliğini güçlendirmesi ve hava kirliliği ile sera gazı emisyonlarının düşürülmesine katkı sağlaması

beklenmektedir. Ayrıca söz konusu girişimlerin, elektrikli ulaşım altyapısının gelişimini destekleyerek Moğolistan'ın uzun vadeli yeşil dönüşüm hedefleri doğrultusunda önemli bir adım teşkil ettiği değerlendirilmektedir.

2.3. Tarım ve Hayvancılık Sektörü

Moğolistan'da tarım sektörü, iklim ve coğrafi koşullar nedeniyle sınırlı bir gelişim göstermektedir. Ülkede sebze tüketiminin yaklaşık %40'ı (yaklaşık 70 bin ton) ithalat yoluyla karşılanmakta olup, bitkisel üretim ağırlıklı olarak yağ bitkileri, patates ve sebzeler ile buğday, arpa, yulaf, çavdar ve karabuğday gibi tahıllara odaklanmaktadır. Ancak kısa büyüme sezonu, yüksek rakım, sert karasal iklim, ani sıcaklık değişimleri ve düşük yağış miktarı, tarımsal üretimin sürdürülebilirliğini ve verimliliğini önemli ölçüde sınırlandırmaktadır.

Hasat sonrası süreçler ve kaliteli tarım ürünlerinin üretimi alanlarında da zorluklar yaşanmaktadır. Moğolistan'daki gıda ve tarım değer zinciri zayıftır. Ulusal gıda kontrol sisteminin kapasitesi ve gıda güvenliği standardının uygulanması yetersizdir ve ülke ürünlerin ihracatını desteklemekte güçlük çekmektedir. Hammadde, işleme ve dağıtımdan üretimin tüm aşamalarında katma değeri ele alan güvenilir sistemlere çok fazla yatırım yapılması gerekmektedir. Bu ayrıca son kullanıcılara rekabetçi tedarik, depolama, işleme, paketleme, nakliye ve satış da içermektedir.

Diğer taraftan, 20 Aralık 2012 tarihli Moğolistan Gıda Yasası'nın "Gıda ihracatı ve ithalatı için aranan şartlar" başlıklı 11. Maddesinin 11.2.3 paragrafında "İthal edilen gıdanın raf ömrünün üçte ikisi geçerli olacaktır" ifadesi yer almakta olup Türk gıda ürünlerinin ihracatı yapılırken Moğolistan gümrük kapılarında herhangi bir sorunla karşılaşılması için tüketim süresine özellikle dikkat edilmesi gerekmektedir.

Ülkede geleneksel olarak meyve ve sebze tüketimi sınırlı olmakla birlikte, son yıllarda artan şehirleşme, turizm yatırımları ve sağlıklı beslenmeye yönelik farkındalığın yükselmesiyle birlikte taze ürünlere olan talep artmaktadır. Bu gelişme, seracılık faaliyetlerini öne çıkarmaktadır. Ulanbator çevresinde hem yerli hem de yabancı yatırımcılar tarafından seracılık projeleri yürütülmekte, ayrıca Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından desteklenen projeler de bulunmaktadır. Bununla birlikte mevcut üretim, iç talebi karşılamaktan uzak olup, taze meyve ve sebze ihtiyacı ağırlıklı olarak Çin, Güney Kore, Japonya ve Özbekistan'dan ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Türkiye'den ise dönemsel olarak özellikle narenciye ürünleri ithal edilmektedir.

Moğolistan aynı zamanda bir hayvancılık ülkesidir. Ülkede 2025 yılsonunda 58,1 milyon olan ehli hayvan stoku, bulunmaktadır. 2025 yılsonu itibarıyla hayvan sayısı (baş) ve toplam içindeki payları şu şekildedir; Koyun: 23,9 milyon (%41,1) ve Keçi: 23,2 milyon (%39,9), At: 5,1 milyon (%8,8), Sığır: 5,4 milyon (%9,4), Deve: 501 bin (%0,9). IMF verilerine göre, Moğolistan'daki hayvancılık endüstrisi, tarımsal üretimin yaklaşık yüzde 90'ını ve diğer tüm sektörlerden daha fazla olmak üzere istihdamın %25'ini oluşturmaktadır. Ancak, hayvancılık sektörü son zamanlarda sıcak, kuru yazlar, aşırı otlatma, artan saman ve yem talebi, arazi bozulması ve çölleşme gibi zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır.

Hayvancılığın yaygın olması nedeniyle deri, yün, kaşmir, et ve sakatat alanlarında yapılacak endüstriyel faaliyetler önemli bir yatırım ve ticari fırsat olarak görülmektedir. Yüksek hayvan stokuna rağmen ülkede uluslararası standartlarda et işleme tesisleri henüz kurulmaktadır. Et işleme tesisleri kurularak, et ve sakatları dünyaya pazarlanması önem atfedilen yatırım alanlarından biri olarak görülmektedir. Moğolistan, yaklaşık 50 bin ton olmak üzere, 37000 ton koyun yünü, 10000 ton keçi kaşmiri, 2000 ton deve yünü ve 400 ton yak lifine sahiptir. Şu anda, yün ve kaşmirin %70'i sadece yurt içinde yıkanmış

olarak ihraç edilmektedir. Aynı şekilde, 18 milyon parça deri ve hayvan postunda sadece 5,5 milyonu işlenmiş veya yarı işlenmiş, yani %70'i hiç işlenmemiştir. Bu durum, katma değer kaybına yol açmakta olup, işleme sanayine yapılacak yatırımları öncelikli hale getirmektedir.

Moğolistan'ın hayvansal ürün ihracatı son yıllarda dalgalı bir seyir izlemektedir. 2023 yılında yaklaşık 200 milyon ABD doları seviyesinde gerçekleşen ihracat, 2024 yılı sonunda 197,5 milyon ABD doları olarak kaydedilmiş, 2025 yılı itibarıyla ise sınırlı bir toparlanma eğilimi göstermekle birlikte genel olarak önceki yıllara kıyasla düşük seviyelerde kalmıştır. Söz konusu gerilemede, iklim koşullarına bağlı üretim dalgalanmaları, hayvan hastalıkları, lojistik kısıtlar ve uluslararası pazarlarda rekabetin artması etkili olmuştur. Bu çerçevede, sektörün sürdürülebilir büyüme sağlayabilmesi için işleme kapasitesinin artırılması, ihracat pazarlarının çeşitlendirilmesi ve uluslararası kalite standartlarına uyumun güçlendirilmesi önem arz etmektedir.

Moğolistan Devlet Başkanı tarafından 2024 yılında başlatılan "Beyaz Altın" Ulusal Hareketi, hayvancılıktan elde edilen ham maddelerin değerini artırmayı ve hafif sanayi sektörünü canlandırmayı amaçlamaktadır. Başka bir deyişle, hammaddelerin işlenmesini geliştirmek, katma değerli ürün türlerini çoğaltmak ve genel ihracatı genişletmek amaçlanmaktadır. Halihazırda Moğolistan'ın tarımsal ihracatı toplam ihracatın %7'sini oluşturmaktadır ve bunun %95'i kaşmirdir. Moğolistan'ın ihraç ettiği toplam kaşmir ürünlerinin %25'i yurt içinde işlenmiş nihai ürünlerdir, %70'i ise sadece yıkanıp yurtdışına satılmaktadır. Söz konusu programın uygulanmasıyla çobanların gelirinin artırılması, üreticilerin ekipmanlarının yenilenmesi, hafif sanayi ile iştiğal eden firmaların sayısının artırılması ve hayvancılık aşı tesislerin yenilenmesi beklenmektedir. Bu gelişmelerin sonucunda tarımsal ihracatın 800 milyon ABD dolarına çıkması hedeflenmektedir.

Son zamanlarda ülkede özellikle helal et kesim ve işleme tesisleri kurularak başta İslam coğrafyasına işlenmiş et ihracatı yapılması konusunda bir ilgi bulunmaktadır. Bu çerçevede entegre et üretim tesislerinde helal kesime ilişkin düzenlemeler de yapıldığı görülmektedir.

2.4. Turizm Sektörü (Sağlık Turizmi)

Moğolistan turizm sektörü, ülkenin geniş coğrafyası, düşük nüfus yoğunluğu ve büyük ölçüde bozulmamış doğal çevresi sayesinde önemli bir gelişim potansiyeline sahiptir. Madencilik ağırlıklı ekonomik yapının çeşitlendirilmesi amacıyla turizm, son yıllarda stratejik sektörler arasında öncelikli hale gelmiştir. Pandemi sonrası dönemde küresel seyahat hareketlerinin yeniden canlanmasıyla birlikte ülkeye gelen yabancı ziyaretçi sayısında artış gözlenmiş, hükümet tarafından yürütülen tanıtım kampanyaları ve vize kolaylaştırma uygulamaları ile bu artışın sürdürülebilir hale getirilmesi hedeflenmiştir olup, sektörün döviz kazandırıcı faaliyetler içerisindeki payının artırılması amaçlanmaktadır.

Moğolistan'ın turizm potansiyeli büyük ölçüde doğa ve kültür temelli deneyimlere dayanmaktadır. Gobi Çölü, Khuvsgul Gölü ve Altay Dağları gibi doğal alanlar, trekking, kamp, atlı geziler ve off-road turizmi açısından önemli çekim merkezleri oluşturmaktadır. Ülkenin göçebe yaşam kültürü, ziyaretçilere benzersiz bir deneyim sunmakta olup ger konaklamaları, yerel festivaller ve geleneksel yaşam biçimleri turizmin önemli unsurları arasında yer almaktadır. Naadam Festivali başta olmak üzere kültürel etkinlikler uluslararası turistler için cazibe unsuru oluştururken, ekoturizm ve sürdürülebilir turizm uygulamaları da giderek ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte kış turizmi henüz gelişim aşamasında olup, buz festivalleri ve doğa temelli faaliyetler bu alanda potansiyel barındırmaktadır.

Sektörün gelişimini sınırlayan en önemli unsurlardan biri altyapı eksiklikleridir. Ülke genelinde ulaşım altyapısının yetersiz olması, özellikle kırsal ve turistik bölgelere erişimi zorlaştırmakta ve maliyetleri artırmaktadır. Ulaanbaatar merkezli hava ulaşımı sektörde kritik bir rol oynamakla birlikte, ülke içi uçuş ağının sınırlı olması turizm hareketliliğini kısıtlamaktadır. Yeni uluslararası havalimanının faaliyete geçmesi erişilebilirliği artırmış olsa da, kara yolu altyapısının geliştirilmesi ihtiyacı devam etmektedir. Konaklama altyapısı açısından başkentte uluslararası standartlarda tesisler bulunmakta, ancak kırsal bölgelerde konaklama ağırlıklı olarak ger kamplarına dayanmaktadır. Bu durum, otantik deneyim açısından avantaj sağlamakla birlikte, yüksek konfor beklentisi olan turistler açısından sınırlayıcı olabilmektedir.

Turizm sektörünün ekonomik katkısı henüz sınırlı olmakla birlikte, hizmet sektörünün gelişimi ve istihdam yaratma açısından önemli bir rol üstlenmektedir. Sektör ağırlıklı olarak küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmakta, tur operatörleri, rehberlik hizmetleri ve konaklama işletmeleri temel aktörler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte hizmet kalitesinde standardizasyon eksikliği ve nitelikli iş gücü ihtiyacı dikkat çekmektedir. Turizm faaliyetlerinin büyük ölçüde Mayıs–Eylül döneminde yoğunlaşması, sektörün mevsimsellik riskini artırmakta ve yıl geneline yayılan sürdürülebilir bir gelir yapısının oluşmasını zorlaştırmaktadır. Sert iklim koşulları, ani hava değişimleri ve uzun kış dönemi de turizm faaliyetlerini sınırlayan diğer unsurlar arasında yer almaktadır.

Buna karşılık, Moğolistan turizm sektörü yatırımcılar açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle lüks ve butik konaklama tesisleri, ekoturizm projeleri, turizm lojistiği ve ulaşım hizmetleri ile dijital rezervasyon ve turizm platformları öne çıkan yatırım alanlarıdır. Gobi ve Khuvsgul bölgeleri, doğal çekicilikleri ve artan turist ilgisi nedeniyle yüksek potansiyel taşıyan destinasyonlar arasında değerlendirilmektedir. Hükümetin turizm sektörünü desteklemeye yönelik politikaları, uluslararası tanıtım faaliyetleri ve yatırım teşvikleri sektörün büyüme potansiyelini güçlendirmektedir. Bununla birlikte enerji maliyetleri, altyapı eksiklikleri ve düzenleyici çerçevede iyileştirme ihtiyacı, yatırım kararları açısından dikkate alınması gereken unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

İki ülke arasındaki tarihi bağlar da göz önüne alındığında ata yurdu olan ve yüksek turizm potansiyeli bulunan Moğolistan hem Türk hem de yabancı turistler açısından önemli bir hedef varış yeridir. Bu bakımdan, turistik tesis yatırımları iki ülke arasındaki turizmin gelişimine de katkı sağlayabilecektir.

Moğolistan'a 2025 yılında yaklaşık 850 bin yabancı turist seyahat etmiş olup, 2030 yılına kadar bu sayının 2 milyona çıkarılması, ekonomiye 3-4 milyar dolar katkı sağlanması ve bu süreçte turizm sektörü gelirin GSYH'nin %10'una yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Ülkede özel hastaneler de dâhil sağlık hizmetlerinin seviyesinin son derece yetersiz olması nedeniyle özellikle ülkemizin sağlık alanında yaptığı dünya standartları seviyesindeki yatırımlar, sağlık çalışanlarının başta hekimler olmak üzere deneyim ve eğitim seviyesinin yanı sıra diğer ülkelere göre fiyat ve hizmet kalitesi düşünüldüğünde; ülkemizdeki sağlık olanakları hakkında farkındalık ve algı yaratacak tanıtımlar ve iş birlikleri sayesinde, sağlık turizmi açısından orta üst gelir grubundaki 15 binden fazla Moğol vatandaşının ülkemize kolaylıkla çekilebilmesi mümkün görülmektedir. Bilhassa Moğol hastalar tanı ve teşhis için ülkemizi ziyaret etmektedirler. Bunun yanında özel sağlık hastanelerimizin Moğolistan'ın başkenti Ulanbator'da yapmış oldukları anlaşmalar neticesinde bazı hastane birimlerini tefriş ettikleri, kendi hastanelerine yönelik temas noktaları oluşturdukları gözlemlenmektedir.

Moğolistan 2023-2024-2025 yıllarını turizm yılları ilan etmiş ve bu yıllarda ülkeye yabancı turistlerin ziyaretinin artırılması konusunda çeşitli politikalar uygulanmaya başlamıştır. Bu minvalde ülkemizden yapılacak ziyaretlerin de artırılmasına yönelik olarak ülkemiz turizm acenteleri ile Moğol partnerlerin görüşmekte oldukları bilinmektedir.

2.5. İnşaat Sektörü

Moğolistan inşaat sektörü, ülkenin hızlı kentleşme süreci, madencilik yatırımları ve altyapı ihtiyacına paralel olarak son yıllarda ekonomik faaliyetler içerisinde önemli bir yer edinmiştir. Özellikle başkent Ulaanbaatar'da nüfusun yoğunlaşması, konut talebini artırmakta ve sektörü canlı tutan temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Nüfusun yaklaşık yarısının Ulaanbaatar'da yaşadığı dikkate alındığında, konut ihtiyacının yanı sıra ulaştırma, enerji ve sosyal altyapı yatırımları da inşaat sektörünün büyümesini desteklemektedir. Sektörün gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) içerisindeki payı son yıllarda %8-10 bandında seyretmekte olup, dönemsel dalgalanmalara rağmen ekonomik büyümenin önemli bileşenlerinden biri olmaya devam etmektedir.

Pandemi öncesi dönemde, özellikle 2015-2019 yılları arasında, Moğolistan inşaat sektörü büyük ölçüde madencilik gelirlerine ve yabancı yatırımlara bağlı olarak genişleme eğilimi göstermiştir. Bu dönemde Ulaanbaatar'da çok sayıda konut projesi, ticari yapı ve altyapı yatırımı hayata geçirilmiş, ancak finansman kaynaklarındaki daralma ve ekonomik yavaşlama nedeniyle bazı projelerde gecikmeler yaşanmıştır. Konut fiyatları şehir merkezinde artış eğilimi gösterirken, periferide daha sınırlı bir artış gözlenmiştir.

COVID-19 pandemisi, Moğolistan inşaat sektörünü doğrudan etkileyen başlıca faktörlerden biri olmuştur. 2020-2021 döneminde sınırların kapanması, özellikle Çin'den sağlanan inşaat malzemeleri ve ekipman tedarikinde ciddi aksamalara yol açmış, iş gücü hareketliliğinin kısıtlanması nedeniyle projelerde gecikmeler yaşanmıştır. Bu süreçte yeni proje başlangıçlarında azalma görülürken, mevcut projelerin tamamlanma süreleri uzamıştır. Ayrıca maliyetlerdeki artış ve finansman erişimindeki zorluklar sektör üzerinde baskı oluşturmuştur. Bununla birlikte, kamu tarafından desteklenen altyapı projeleri ve konut programları sektörün tamamen daralmasını engellemiştir.

Pandemi sonrası dönemde ise inşaat sektörü kademeli bir toparlanma sürecine girmiştir. 2022 yılından itibaren sınırların yeniden açılmasıyla birlikte malzeme tedarik zincirleri kısmen normale dönmüş, ertelenen projelerin yeniden başlatılmasıyla sektörde hareketlilik artmıştır. 2023 ve 2024 yıllarında özellikle konut projelerinde gözle görülür bir artış yaşanmış, artan nüfus ve kentleşme baskısı konut talebini canlı tutmuştur. Ulaanbaatar'da konut fiyatlarının son yıllarda %10-20 oranında arttığı değerlendirilmektedir. Aynı dönemde, kamu altyapı yatırımları da hız kazanmış olup yol, enerji ve kamu binaları projeleri sektörün büyümesine katkı sağlamıştır.

Moğolistan hükümeti, konut arzını artırmak ve şehirleşme sorunlarını hafifletmek amacıyla çeşitli programlar yürütmektedir. Özellikle düşük ve orta gelir gruplarına yönelik konut projeleri ile mortgage destek programları dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, yüksek enflasyon ve faiz oranları konut finansmanına erişimi zorlaştırmakta ve sektörün büyümesini sınırlayan faktörler arasında yer almaktadır. İnşaat maliyetleri, özellikle ithal malzemelere bağımlılık nedeniyle döviz kuru dalgalanmalarından doğrudan etkilenmektedir.

Altyapı yatırımları, inşaat sektörünün önemli bir diğer bileşenidir. Ulaşım altyapısının geliştirilmesi, kara yolları ve demiryolu projeleri ile enerji iletim hatlarının genişletilmesi, ülkenin ekonomik entegrasyonu açısından kritik öneme sahiptir. Özellikle madencilik bölgelerine yönelik altyapı projeleri,

özel sektör yatırımları ile kamu yatırımlarının kesişiminde yer almakta ve sektör için önemli iş hacmi oluşturmaktadır. Ayrıca, yeni uluslararası havalimanının tamamlanması ve bağlantı yollarının geliştirilmesi gibi projeler, inşaat sektörüne doğrudan katkı sağlamıştır.

Sektörün yapısına bakıldığında, Moğolistan'da inşaat faaliyetlerinin büyük ölçüde yerel firmalar tarafından yürütüldüğü, ancak büyük ölçekli projelerde yabancı firmaların ve ortaklıkların da yer aldığı görülmektedir. Çin, Güney Kore ve Japonya menşeli firmalar özellikle büyük altyapı ve enerji projelerinde aktif rol oynamaktadır. Yerli firmaların teknik kapasitesi son yıllarda gelişmeyle birlikte, ileri mühendislik ve büyük ölçekli proje yönetimi alanlarında yabancı iş birliklerine ihtiyaç devam etmektedir.

Bununla birlikte sektörün karşı karşıya olduğu temel sorunlar arasında, nitelikli iş gücü eksikliği, finansman kısıtları, maliyet artışları ve düzenleyici çerçevede yaşanan belirsizlikler bulunmaktadır. Ayrıca şehir planlaması ve altyapı entegrasyonu konularındaki eksiklikler, özellikle Ulaanbaatar'da düzensiz yapılaşma ve çevresel sorunlara yol açmaktadır. Hava kirliliği ve ısıtma altyapısındaki yetersizlikler, konut projelerinde sürdürülebilirlik kriterlerinin önemini artırmaktadır.

Yatırım perspektifinden değerlendirildiğinde, Moğolistan inşaat sektörü özellikle konut, altyapı ve enerji projeleri açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ulaanbaatar'da artan konut talebi, orta segment ve uygun fiyatlı konut projeleri için potansiyel yaratmaktadır. Bunun yanı sıra, enerji verimliliği yüksek binalar, yeşil bina uygulamaları ve akıllı şehir projeleri gibi alanlar gelecekte öne çıkması beklenen yatırım alanlarıdır. Ayrıca madencilik sektörüne bağlı olarak gelişen sanayi ve lojistik altyapı projeleri de yatırımcılar için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu nedenle müteahhitlik firmalarımızın Moğolistan inşaat sektörünü yakından takip etmesinde büyük yarar olduğu düşünülmektedir.

Tablo 11: Konut Dışı Bina Yatırımları

Tür	2022 (Yıllık)	2023 (Yıllık)	2024 (Yıllık)	2023 İlk 9 Ay	2024 İlk 9 Ay	2025 İlk 9 Ay	Değişim (2025/2024 İlk 9 Ay)	Değişim (%)
Konut Dışı Binalar (Toplam)	2.059,50	2.811,40	3.022,60	2.084,90	2.219,10	2.596,40	377,4	17
Sanayi Binaları	990,1	1.179,90	1.123,20	848,5	787,6	650,6	-136,9	-17,4
Ticaret ve Hizmet Binaları	194,1	313,8	369,4	224,9	289,9	382,3	92,4	31,9
Hastaneler	68,1	130,8	139,2	102,4	105,9	109,6	3,6	3,4
Okul, Kültür Kurumları	422,3	660,2	674,2	522,2	516,5	843,3	326,7	63,3
Diğer	385	526,8	716,6	386,9	519,2	610,7	91,6	17,6

Kaynak: Moğolistan İstatistik Kurumu

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, konut dışı bina yatırımlarında 2025 yılının ilk dokuz ayında %17'lik güçlü bir artış olduğunu göstermektedir. Büyümenin ana sürükleyicisi, okul ve kültürel kurumlar kalemi olup bu alanda %63,3 gibi yüksek bir artış kaydedilmiştir. Ticaret ve hizmet binaları da %31,9 artışla büyümeye önemli katkı sağlamıştır. Buna karşılık sanayi binalarında %17,4'lük bir daralma dikkat çekmekte, bu durum yatırımların sanayiden daha çok sosyal altyapı ve hizmet sektörlerine yöneldiğini göstermektedir. Hastane yatırımları ise sınırlı ancak istikrarlı bir artış sergilemiştir. Genel olarak,

2025'te konut dışı inşaat faaliyetlerinin kamu ağırlıklı sosyal altyapı ve hizmet odaklı bir yapıya evrildiği görülmektedir.

Ulaanbaatar'da kentsel dönüşüm kapsamında öne çıkan en önemli girişimlerden biri "Selbe Kentsel Dönüşüm Projesi"dir. Proje, başkentin özellikle altyapı ve yaşam kalitesi açısından geri kalmış bölgelerinde yer alan ger alanlarının modern konut alanlarına dönüştürülmesini hedeflemektedir. Selbe bölgesinde başlatılan dönüşüm çalışmaları kapsamında, modern konutlar, sosyal donatılar ve altyapı sistemlerinin geliştirilmesi planlanmakta olup, bu çerçevede binlerce konutun inşa edilmesi öngörülmektedir. Proje, aynı zamanda Ulaanbaatar'ın kronik sorunları arasında yer alan hava kirliliğinin azaltılmasına katkı sağlamayı amaçlamakta, geleneksel kömürle ısınan yerleşimlerin merkezi ısıtma sistemlerine entegre edilmesini hedeflemektedir. Bu yönüyle Selbe projesi, hem inşaat sektörü hem de çevresel sürdürülebilirlik açısından stratejik bir dönüşüm modeli olarak değerlendirilmektedir.

Öte yandan, özel sektör öncülüğünde geliştirilen "Hunnu City" projesi, Moğolistan'da modern ve planlı şehirleşme anlayışının önemli örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ulaanbaatar'ın güneyinde yer alan bu proje, konut, ofis, ticari alanlar ve sosyal yaşam alanlarını entegre eden karma kullanım konseptiyle geliştirilmiştir. Hunnu City, orta ve üst gelir grubuna hitap eden konut projeleri ile birlikte alışveriş merkezleri, uluslararası okullar ve ofis alanlarını içeren bir yaşam merkezi olarak tasarlanmıştır. Proje, modern şehircilik ilkeleri, altyapı planlaması ve yaşam kalitesi standartları açısından ülkede örnek teşkil etmekte olup, yabancı yatırımcıların da ilgisini çeken önemli bir gayrimenkul geliştirme girişimi olarak dikkat çekmektedir.

Moğolistan'ın uzun vadeli şehirleşme ve bölgesel kalkınma stratejileri kapsamında öne çıkan en dikkat çekici projelerden biri ise Karakurum Yeni Şehir Projesi'dir. Tarihi Karakurum şehrinin yeniden canlandırılması ve modern bir şehir olarak geliştirilmesi hedefiyle başlatılan bu proje, ülkenin idari ve ekonomik yapısında denge oluşturmayı amaçlamaktadır. Proje kapsamında, Ulaanbaatar üzerindeki nüfus ve altyapı baskısının azaltılması, yeni bir ekonomik ve idari merkez oluşturulması ve bölgesel kalkınmanın desteklenmesi hedeflenmektedir. Planlanan yeni şehirde sürdürülebilir altyapı, yeşil alanlar, modern konutlar ve kamu yapılarının inşa edilmesi öngörülmekte olup, projenin uzun vadede büyük ölçekli inşaat ve altyapı yatırımları açısından önemli fırsatlar yaratması beklenmektedir. Bununla birlikte, projenin finansmanı, uygulanabilirliği ve zamanlaması, yatırımcılar açısından yakından takip edilmesi gereken unsurlar arasında yer almaktadır.

Son olarak pandeminin etkisiyle Çin sınırının uzun süreli kapalı kalmasından dolayı Moğol firmaların ülkemizden inşaat malzemeleri satın alma iştahı oldukça artmış, ülkemizde düzenlenen yapı ve inşaatla ilgili fuarlara katılan Moğol firma sayısında artışlar yaşanmıştır. İnşaat malzemelerinin Moğolistan için uzun dönemli önemli bir ihracat alanı olacağı değerlendirilmektedir.

2.6. Sanayi ve Üretim Sektörü

Moğolistan'da sanayi ve üretim neredeyse yok denecek kadar azdır ve üretimin de çoğu KOBİ'ler kanalıyla gerçekleştirilmektedir. Moğolistan Ulusal İstatistik Ofisi'ne göre 2025 sonu itibarıyla 117 bin kayıtlı şirket varken, bunların önemli bir çoğunluğu aktif olarak faaliyet göstermemektedir.

Moğolistan ekonomisi uzun yıllardır madencilik sektörüne yüksek derecede bağımlı bir yapı sergilemekte olup, bu durum ekonomik dalgalanmalara karşı kırılganlığı artırmaktadır. Bu çerçevede, madencilik dışı sanayi ve üretim sektörlerinin geliştirilmesi, ekonomik çeşitlenme politikalarının temel

öncelikleri arasında yer almaktadır. Üretim sektörü, özellikle gıda işleme, tekstil ve kaşmir ürünleri, hafif sanayi ve yapı malzemeleri alanlarında yoğunlaşmakta olup, toplam ekonomik yapı içinde sınırlı ancak stratejik bir rol oynamaktadır. 2024 yılı itibarıyla imalat sanayinin GSYH içindeki payı yaklaşık %5,6 seviyesinde olup, bu oran gelişmekte olan ülkeler ortalamasının altında kalmaktadır.

Sanayi üretimi genel olarak incelendiğinde, Moğolistan'da toplam endüstriyel üretimin büyük kısmının madencilik kaynaklı olduğu, imalat sanayinin ise daha sınırlı bir paya sahip olduğu görülmektedir. 2025 yılı itibarıyla ülkenin toplam sanayi üretimi yaklaşık 52,9 trilyon tugrik (yaklaşık 14,8 milyar ABD doları) seviyesine ulaşmış ve bir önceki yıla göre %4,8 oranında artış göstermiştir. Bununla birlikte, bu büyümenin önemli ölçüde madencilik sektöründen kaynaklandığı, imalat sanayinin büyümesinin ise daha dalgalı bir seyir izlediği dikkat çekmektedir. Nitekim 2025 yılı içerisinde sanayi üretim endeksi dönemsel olarak negatif büyüme oranları da göstermiş, Eylül 2025 itibarıyla yıllık bazda %7,7 daralma kaydedilmiştir.

İmalat sanayi alt sektörleri incelendiğinde, gıda ve içecek üretimi en büyük paya sahip olup, bunu hayvansal ürünlerin işlenmesi, tekstil ve kaşmir üretimi takip etmektedir. Moğolistan, dünya kaşmir üretiminde önemli bir konuma sahip olmasına rağmen, bu ürünlerin büyük bir kısmı işlenmeden ihraç edilmekte, bu durum katma değer yaratımını sınırlamaktadır. Benzer şekilde et ve deri ürünlerinde de işleme kapasitesinin sınırlı olması, sanayi sektörünün gelişimini kısıtlayan temel faktörler arasında yer almaktadır. Bu nedenle hükümet politikalarında, hammaddelerin yurtiçinde işlenerek ihraç edilmesine yönelik teşvikler ön plana çıkmaktadır.

Pandemi dönemi, Moğolistan sanayi ve üretim sektörünü önemli ölçüde etkilemiştir. 2020-2021 yıllarında sınırların kapanması, tedarik zincirlerinde yaşanan aksaklıklar ve özellikle Çin'e olan ticari bağımlılık nedeniyle üretim faaliyetlerinde ciddi daralmalar yaşanmıştır. İthal ara mallarına yüksek bağımlılık, üretim süreçlerinde kesintilere yol açmış, birçok küçük ve orta ölçekli işletme faaliyetlerini sınırlamak zorunda kalmıştır. Ayrıca iç talepteki daralma ve lojistik maliyetlerdeki artış, sektör üzerinde ilave baskı oluşturmuştur.

Pandemi sonrası dönemde ise üretim sektöründe kademeli bir toparlanma gözlenmiştir. 2022 yılından itibaren sınırların yeniden açılması ve ticaretin normalleşmesiyle birlikte üretim faaliyetlerinde artış yaşanmış, 2025 yılı itibarıyla bazı alt sektörlerde büyüme yeniden ivme kazanmıştır. Örneğin, 2025 yılı başlarında imalat üretiminin reel olarak %7 civarında arttığı raporlanmıştır. Bununla birlikte, üretim sektöründeki büyüme hâlen istikrarsız olup, dış talebe ve emtia fiyatlarına bağlı olarak dalgalanmaya devam etmektedir.

Moğolistan'da üretim sektörünün gelişimini sınırlayan temel yapısal sorunlar arasında küçük iç pazar, yüksek lojistik maliyetler, denize kıyısı olmaması nedeniyle dış ticaret maliyetlerinin yüksekliği ve enerji arzına ilişkin kısıtlar bulunmaktadır. Ayrıca nitelikli iş gücü eksikliği ve teknolojik altyapının sınırlı olması, üretim verimliliğini düşüren önemli faktörlerdir. Orta ve yüksek teknoloji üretiminin toplam imalat sanayi içindeki payı oldukça düşük olup, bu durum sanayinin katma değer üretme kapasitesini sınırlamaktadır.

Bununla birlikte, hükümet tarafından yürütülen sanayileşme politikaları çerçevesinde üretim sektörünün geliştirilmesine yönelik çeşitli girişimler bulunmaktadır. Özellikle ithal ikameci politikalar, yerli üretimin teşvik edilmesi, sanayi parklarının kurulması ve yabancı yatırımların çekilmesi öncelikli alanlar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda gıda işleme, tekstil, yapı malzemeleri ve hafif sanayi alanlarında yatırımların artırılması hedeflenmektedir.

Yatırım perspektifinden değerlendirildiğinde, Moğolistan’da madencilik dışı sanayi ve üretim sektörü henüz erken gelişim aşamasında olup, bu durum hem risk hem de fırsat barındırmaktadır. Özellikle tarım ve hayvancılık temelli işleme sanayi, tekstil ve kaşmir ürünleri, gıda işleme ve lojistik altyapı yatırımları öne çıkan alanlar arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra, ithalata bağımlı ürünlerin yerli üretimi (örneğin yapı malzemeleri, temel tüketim malları) yatırımcılar için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Sonuç olarak, Moğolistan’da madencilik dışı sanayi ve üretim sektörü, ekonomik çeşitlenme açısından kritik bir öneme sahip olmakla birlikte, hâlen gelişim sürecindedir. Mevcut yapısal sorunların giderilmesi, altyapı yatırımlarının artırılması ve teknoloji transferinin sağlanması halinde, sektörün orta ve uzun vadede daha güçlü bir büyüme potansiyeline sahip olduğu değerlendirilmektedir. Özellikle katma değerli üretime geçişin sağlanması, ülkenin dış ticaret dengesine ve ekonomik sürdürülebilirliğine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu bağlamda hammaddesi maden ve/veya hayvansal ürünlere dayalı (örneğin katot bakır işleme, evcil hayvan yemi vb.) sektörlerde yapılacak imalatlarda Moğolistan önemli bir yatırım yeri olabilecektir.

2.7. Havayolu Ulaşımı

THY’nin İstanbul-Ulanbator-İstanbul seferleri, 1 Nisan 2023 tarihinden itibaren haftada 4 frekans doğrudan, geniş gövdeli, kargo kapasitesi bulunan uçaklarla gerçekleştirilmeye başlanmış olup bu kapsamda THY ile Moğolistan sivil havacılık otoriteleri arasında Ekim 2022 tarihinde gerçekleştirilen anlaşma ile bu sayının haftada 7’ye kadar (her gün karşılıklı olarak) gerçekleştirilebilmesi önünde herhangi bir engel kalmamıştır.

Kargo kapasiteli direkt uçuşların başlamasıyla, iş adamlarımızın rahatlıkla ve yüksek konfor ile Moğolistan’a erişim sağlayabilmesinin yolu açılmış olup, bu durumun navlun ve uçak biletleri ücretlerinde önemli oranda düşüşler sağlaması ve ihracatımıza olumlu olarak yansması beklenmektedir. Ayrıca, ithalat ülkesi olan Moğolistan, birçok kaliteli Türk ürününü rekabetçi fiyatlarla Türkiye’den hızlı bir şekilde temin edebilmektedir. Böylece sadece mal ticaretine yönelik olumlu gelişmelerin önü açılmayacak, aynı zamanda hizmet ticaretinde (turizm, sağlık, eğitim vb.) de yeni iş birlikleri ve yatırım fırsatları ortaya çıkabilecektir.

2.8. İkili ve Çok Taraflı Ekonomik ve Ticari Anlaşmalar (STA vb)

Moğolistan’ın yürürlükte bulunan iki serbest ticaret anlaşması (STA) olup ilki Japonya ile 2015 yılında yapılan ve 2016 yılında yürürlüğe giren Ekonomik Ortaklık Anlaşması (EPA)’dır. İkincisi ise Asya-Pasifik Ticaret Anlaşması (APTA- Çin, Güney Kore, Hindistan, Laos, Sri Lanka, Bangladeş) olup Moğolistan, 29 Eylül 2020 tarihi itibarıyla resmi olarak Anlaşmanın yedinci üyesi olmuştur.

Moğolistan ile Güney Kore arasındaki EPA müzakereleri resmen 2018 yılında başlatılmıştır. Taraflar, bu anlaşma ile yalnızca mal ticaretinde gümrük vergilerinin düşürülmesini değil; aynı zamanda hizmet ticareti, yatırımlar, gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması, teknik düzenlemeler, e-ticaret ve ekonomik iş birliği gibi alanları kapsayan daha geniş bir çerçeve oluşturmayı hedeflemiştir. Bu yönüyle planlanan EPA, klasik bir serbest ticaret anlaşmasından daha kapsamlı bir ekonomik entegrasyon aracı olarak tasarlanmıştır.

Müzakereler kapsamında 2018–2022 yılları arasında birden fazla tur gerçekleştirilmiş, özellikle sanayi ürünleri, otomotiv, makine, tekstil ve tarım ürünleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Güney Kore tarafı, sanayi ve yüksek katma değerli ürünlerde Moğolistan pazarına daha geniş erişim talep ederken; Moğolistan tarafı ise hayvansal ürünler, tarım ürünleri ve bazı hafif sanayi ürünlerinde daha güçlü tercihli erişim elde etmeyi amaçlamıştır. Ancak Moğolistan’ın yerli sanayisinin rekabet gücü ve tarım sektörünün

korunması gibi hassasiyetler nedeniyle müzakereler zaman zaman yavaşlamıştır. Taraflar, özellikle Moğolistan'ın diğer ticaret açılımları (APTA kapsamındaki yükümlülükler ve EAEU ile Geçici Serbest Ticaret Anlaşması gibi) ile iç ekonomik değerlendirmeler nedeniyle EPA sürecini temkinli biçimde ele almaktadır. Güney Kore tarafı ise Moğolistan'ı Orta Asya ve Kuzeydoğu Asya arasında stratejik bir ortak olarak görmeye devam etmekte ve uygun koşullar oluştuğunda müzakerelerin yeniden hızlandırılabilceğini belirtmektedir.

Moğolistan ile Avrasya Ekonomik Birliği arasında 27 Haziran 2025 tarihinde resmî olarak imzalanan Geçici Serbest Ticaret Anlaşması, taraflar arasındaki ticari ilişkileri derinleştirmeyi ve ileride tam kapsamlı bir serbest ticaret anlaşmasına geçiş için zemin oluşturmayı amaçlayan sınırlı süreli bir düzenlemedir. Anlaşma, Moğolistan'ın dış ticaretini çeşitlendirme, ihracat pazarlarını genişletme ve özellikle Çin ile Rusya'ya olan yüksek ticari bağımlılığını dengeleme stratejisinin önemli bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede Moğolistan, EAEU üyesi ülkeler olan Rusya Federasyonu, Kazakistan, Belarus, Ermenistan ve Kırgızistan pazarlarına daha avantajlı koşullarla erişim imkânı elde etmeyi hedeflemiştir.

İmza sürecinin ardından anlaşma, Moğolistan'ın iç hukukunda bağlayıcı hale gelmesi için parlamentonun onayına sunulmuş ve Moğolistan Parlamentosu olan BüyükHural tarafından 12 Aralık 2025 tarihinde onaylanarak ratifikasyon süreci tamamlanmıştır. Bu onayla birlikte Moğolistan, anlaşmanın uygulanmasına yönelik hukuki yükümlülüklerini kabul etmiş ve anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli ulusal prosedürleri sonuçlandırmıştır.

Anlaşmanın kapsamı, yaklaşık 360–370 ürün kalemini içermekte olup, bu ürünlerin önemli bir bölümünde gümrük vergilerinin sıfırlanması veya tercihli tarife uygulanması öngörülmüştür. Tarım ve gıda ürünleri, hayvansal ürünler, yün ve deri gibi geleneksel Moğol ihracat kalemleri ile bazı işlenmiş sanayi ürünleri anlaşma kapsamında öne çıkmaktadır. Buna karşılık, Moğolistan açısından hassas kabul edilen bazı ürün grupları anlaşma dışında bırakılmış veya kota ve istisna uygulamalarına tabi tutulmuştur. Bu yönüyle anlaşma, tam serbest ticaret anlaşması niteliği taşımamakta; kontrollü ve kademeli bir ticaret serbestleşmesini hedeflemektedir.

Diğer taraftan, Moğolistan, 2007 yılından beri Avrupa Birliği (AB)'nin GSP+ (genelleştirilmiş tercihler sistemi) ülkeler grubunda yer almakta ve 7200'den fazla ürün grubunda ürünlerini AB'ye gümrük vergisinden muaf olarak ihraç edebilmektedir.

Ülkemiz de AB'ye benzer şekilde Moğolistan'ı İthalat Rejimi kapsamında GSP ülkeleri içerisinde EAGÜ (en az gelişmiş ülkeler) grubunda değerlendirmektedir.

Moğolistan'ın diğer ülkelerle mevcut anlaşma yapısı 2026 yılı ilk çeyreği boyunca devam etmiştir; Şubat 2026'da U.S. Trade and Development Agency (USTDA) ile Moğolistan arasında havacılık güvenliğinin geliştirilmesine yönelik bir iş birliği anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmanın uzun vadede Moğolistan'ın ABD Federal Havacılık İdaresi'nin Kategori 1 güvenlik standardına ulaşmasına katkı sağlayarak doğrudan uçuşların başlaması, lojistik altyapının güçlenmesi ve özellikle kritik minerallerin, yüksek değerli ürünlerin ve hızlı kargo taşımacılığının kolaylaşması açısından stratejik sonuçlar doğurması beklenmektedir. Ayrıca ABD Kongresi'nde uzun süredir gündemde olan ve Moğol kaşmir ürünlerine gümrüksüz erişim imkânı tanıyabilecek "Mongolia Third Neighbor Trade Act" tasarısı da Moğolistan açısından önemini korumaktadır. Bu düzenlemenin yürürlüğe girmesi halinde ABD'ye tekstil ve kaşmir ihracatında kayda değer artış beklenmektedir.

Bölgesel ekonomik ilişkilerde Orta Asya ülkeleriyle ticaret, enerji ve lojistik alanındaki iş birlikleri de dikkat çekmiştir. Özellikle Kazakistan ile ekonomik ilişkiler 2026'nın ilk çeyreğinde ivme kazanmıştır. 2024 yılında stratejik ortaklık seviyesine yükselen ilişkiler kapsamında 2025–2027 dönemini kapsayan ticaret ve ekonomik iş birliği yol haritasının uygulanmasına devam edilmiştir. Taraflar arasında taşımacılık, lojistik koridorları, enerji, kömür ticareti, tarım ve yatırım alanlarında yeni görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 2026 yılı Nisan ayında gerçekleşen Moğol Cumhurbaşkanı'nın Kazakistan ziyareti marjında Astana'da düzenlenen üst düzey temaslarda ticaret ve ekonomik iş birliğinin geliştirilmesine yönelik mutabakat zaptı, petrol sektörü iş birliği anlaşması ve enerji alanında ortak çalışma mekanizmaları dâhil olmak üzere 13 ayrı belge imzalanmıştır. Kömür sektöründe derin işleme projeleri, kömür spesifikasyonlarının karşılaştırılması ve olası ortak yatırım alanları görüşülmüştür. Ayrıca tarafların orta vadede ikili ticaret hacmini 500 milyon ABD dolarına çıkarma hedefi dile getirilmektedir.

Moğolistan ile Rusya arasındaki ticari ilişkilerde ise enerji arz güvenliği ve akaryakıt tedariki ön planda kalmıştır. Moğolistan'ın petrol ürünlerinde yüksek oranda dışa bağımlı olması nedeniyle Rusya'dan akaryakıt ithalatı sürmüştür; aynı zamanda yeni tedarik düzenlemeleri ve enerji altyapısına ilişkin görüşmeler devam etmiştir. Bunun yanında Hindistan destekli petrol rafinerisi projesinin ilerlemesi, orta vadede enerji ithalat bağımlılığını azaltabilecek stratejik bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Kritik mineraller ve nadir toprak elementleri eksenli ekonomik diplomasi de 2026'nın ilk çeyreğinde belirginleşmiştir. Moğolistan hükümeti, ABD, Avrupa Birliği, Japonya ve Güney Kore gibi “üçüncü komşu” ülkelerle kritik mineral tedarik zincirlerinde yer almak amacıyla yatırım ve ticaret temaslarını sürdürmüştür. Özellikle bakır, nadir toprak elementleri, florit ve uranyum alanlarında yabancı yatırım çekmeye yönelik tanıtım faaliyetleri artmıştır. Bu girişimler yalnızca ticaret hacmini artırmayı değil, aynı zamanda ham madde ihracatından işlenmiş ve katma değerli ürün ihracatına geçişi hedeflemektedir.

Ülkemiz de AB'ye benzer şekilde Moğolistan'ı İthalat Rejimi kapsamında GSP ülkeleri içerisinde EAGÜ (en az gelişmiş ülkeler) grubunda değerlendirmektedir.

Moğolistan bugüne kadar ülkemiz dahil 44 ülke ile “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması” ve 26 ülkeyle de “Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması” imzalamıştır. Ayrıca Moğolistan, “Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı'nı Kuran Seul Sözleşmesi” ve “Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Hakkında Washington Sözleşmesi” üyesidir.

Moğolistan hükümet yapısında doğrudan ticaret bakanlığı bulunmamakta olup dış ticarete ilişkin hususlar, Dışişleri Bakanlığı bünyesindeki Ekonomik İşbirliği Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

2.9. Ülkenin Sunduğu Fırsatlara İlişkin Değerlendirme

Moğolistan'ın,

- Rusya ve Çin gibi büyük pazarlara komşu olması,
- Dünyadaki önemli maden rezerv sahalarına sahip ülkelerden birisi olması,
- Dünyadaki en kaliteli kaşmir üreticilerinden birisi olması,
- Sağlık, turizm, altyapı ve endüstri bölge ihtiyacının fazla olması,
- Yüksek büyüme eğilimi içerisinde olması (%5 ve üzeri)

Türk firmaları için birçok fırsat sunmaktadır.

Moğolistan'da sanayi ve tarım sektörlerinin sınırlı gelişmiş olması, iç üretimin yetersiz kalmasına ve tüketimin büyük ölçüde ithalat yoluyla karşılanmasına neden olmaktadır. Bu durum, dış ticarete açık bir

pazar yapısı oluşturmakta ve özellikle tüketim malları, yapı malzemeleri ve endüstriyel ürünler alanında ithalata dayalı bir ticaret hacmi ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede Türk firmalarının Moğolistan'da şirket kurarak veya yerel ortaklıklar geliştirerek ticari faaliyetlerini doğrudan yürütmeleri mümkün görünmektedir. Özellikle mücevherat, inşaat malzemeleri, ısıtma sistemleri, elektro-termik cihazlar, gıda ürünleri, tekstil ve konfeksiyon, ev tekstili, mobilya, beyaz eşya, küçük ev aletleri, mutfak ekipmanları, makine ve ekipmanlar, temizlik ürünleri, ilaç ve sağlık malzemeleri ile iş güvenliği ekipmanları gibi geniş bir ürün yelpazesinde Türk ürünlerinin rekabet avantajı bulunmaktadır. Türkiye'nin bu alanlarda sahip olduğu üretim kapasitesi, kalite standardı ve fiyat rekabeti, Moğolistan pazarına giriş açısından önemli bir avantaj sunmaktadır.

Öte yandan, iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin geliştirilmesi açısından iş insanları arasındaki doğrudan temasların artırılması büyük önem taşımaktadır. Karşılıklı ticaret heyetleri, fuar katılımları ve sektörel ziyaretler, pazarın daha iyi anlaşılması ve güvene dayalı ticari ilişkilerin kurulması açısından kritik rol oynamaktadır. Bununla birlikte, iki ülke arasındaki coğrafi mesafe, denize kıyısı olmaması nedeniyle lojistik maliyetlerin yüksekliği ve Moğolistan'ın nispeten küçük nüfusu gibi faktörler ticaret hacmini sınırlayan unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Ancak bu sınırlamaların, etkin lojistik planlama, yerel distribütörlerle iş birliği ve güçlü pazarlama stratejileri ile aşılması mümkündür.

Sonuç olarak, Moğolistan pazarı, henüz doygunluğa ulaşmamış yapısı, yüksek ithalat bağımlılığı ve büyüme potansiyeli sayesinde Türk firmaları için hem ticaret hem de yatırım açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle erken aşamada pazara giren firmaların marka bilinirliği oluşturma ve uzun vadeli ticari ilişkiler geliştirme açısından avantaj elde etmesi beklenmektedir. Bu çerçevede, Moğolistan'ın sunduğu fırsatların doğru analiz edilmesi, yerel iş ortaklıklarının geliştirilmesi ve sektörel odaklı stratejilerle hareket edilmesi, Türk firmalarının bu pazarda başarılı olmasını sağlayabilecek temel unsurlar arasında yer almaktadır.

Moğolistan pazarı, sektörel bazda incelendiğinde Türk firmaları açısından farklı alanlarda önemli fırsatlar barındırmaktadır. İnşaat sektörü, ülkenin hızlı kentleşme süreci ve altyapı ihtiyacı nedeniyle en öne çıkan alanlardan biridir. Ulaanbaatar'da artan nüfus baskısı, konut talebini sürekli artırmakta; özellikle orta ve düşük gelir grubuna yönelik konut projeleri, kentsel dönüşüm çalışmaları ve altyapı yatırımları sektörde ciddi bir büyüme alanı oluşturmaktadır. Selbe kentsel dönüşüm projesi ve yeni şehir projeleri gibi girişimler, önümüzdeki dönemde büyük ölçekli inşaat faaliyetlerini tetikleyecek niteliktedir. Bunun yanı sıra yol, köprü, demiryolu ve enerji altyapısı projeleri de önemli iş hacmi yaratmaktadır. Türk müteahhitlik firmalarının uluslararası deneyimi, maliyet avantajı ve proje yönetimi kabiliyeti dikkate alındığında, özellikle kamu-özel iş birliği (PPP) modeliyle gerçekleştirilecek projelerde rekabet avantajı elde etmeleri mümkündür. Ayrıca yapı malzemeleri ihracatı açısından da Moğolistan pazarı önemli bir potansiyel sunmaktadır.

Enerji sektörü, Moğolistan'da yapısal dönüşüm ihtiyacının en belirgin olduğu alanlardan biridir. Ülke enerji üretiminde büyük ölçüde kömüre bağımlı olup, özellikle pik saatlerde Rusya ve Çin'den elektrik ithalatı yapılmaktadır. Bu durum, enerji arz güvenliği ve maliyetler açısından önemli bir risk oluşturmaktadır. Bu çerçevede, yenilenebilir enerji projeleri, enerji depolama sistemleri ve enerji altyapısının modernizasyonu öncelikli yatırım alanları olarak öne çıkmaktadır. Gobi bölgesinde güneş ve rüzgâr enerjisi projeleri için yüksek potansiyel bulunmakta olup, son dönemde batarya enerji depolama sistemlerine yönelik ihalelerin planlanması, sektörde yeni bir yatırım alanı yaratmaktadır. Türk firmalarının yenilenebilir enerji, EPC (mühendislik-tedarik-inşaat), enerji ekipmanları ve dağıtım altyapısı alanındaki deneyimi, Moğolistan'da önemli fırsatlar sunmaktadır. Bununla birlikte, enerji

fiyatlarının regülasyona tabi olması ve finansman yapısına ilişkin belirsizlikler, yatırım kararlarında dikkate alınması gereken unsurlar arasında yer almaktadır.

Gıda sektörü, Moğolistan'da en yüksek ithalat bağımlılığına sahip alanlardan biri olup, Türk firmaları için doğrudan ticaret fırsatları sunmaktadır. Ülkede sebze ve meyve üretimi sınırlı olup, tüketimin önemli bir kısmı ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Artan şehirleşme ve gelir düzeyi ile birlikte paketlenmiş gıda, işlenmiş ürünler ve sağlıklı gıda ürünlerine olan talep yükselmektedir. Türkiye'nin gıda üretim kapasitesi, ürün çeşitliliği ve kalite standartları, Moğolistan pazarına giriş açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Özellikle un ve unlu mamuller, makarna, bakliyat, süt ürünleri, şekerleme ve içecek ürünleri öne çıkan ihracat kalemleri arasında değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra seracılık, gıda işleme ve soğuk zincir altyapısına yönelik yatırımlar da uzun vadeli fırsatlar sunmaktadır. Ancak lojistik süreler ve raf ömrü düzenlemeleri, ihracat planlamasında dikkat edilmesi gereken hususlar arasında yer almaktadır.

Tekstil ve hazır giyim sektörü, Moğolistan'ın güçlü olduğu alanlardan biri olan kaşmir üretimi ile doğrudan bağlantılıdır. Ülke, dünya kaşmir üretiminde önemli bir paya sahip olmakla birlikte, bu ürünlerin büyük kısmı işlenmeden ihraç edilmektedir. Bu durum, tekstil ve hazır giyim alanında katma değerli üretim için önemli bir fırsat yaratmaktadır. Türk tekstil firmaları, tasarım, üretim ve markalaşma konularındaki deneyimleri sayesinde Moğolistan'da işleme tesisleri kurabilir veya yerel üreticilerle iş birliği yaparak katma değerli ürün geliştirebilir. Bunun yanı sıra, Moğolistan'da hazır giyim ve tekstil ürünlerine yönelik iç pazar da büyük ölçüde ithalata bağımlıdır. Türk markalarının kalite ve fiyat dengesi açısından rekabetçi olması, bu pazarda perakende ve distribütörlük faaliyetleri açısından avantaj sağlamaktadır. Özellikle soğuk iklime uygun tekstil ürünleri, dış giyim ve teknik tekstiller gibi alanlar öne çıkmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Moğolistan'da inşaat, enerji, gıda ve tekstil sektörleri, Türk firmaları için hem ticaret hem de yatırım açısından güçlü fırsatlar sunmaktadır. Ancak bu pazarda başarılı olabilmek için yerel ortaklıkların geliştirilmesi, lojistik süreçlerin etkin yönetilmesi ve sektörel dinamiklere uygun stratejiler oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Uzun vadeli bakış açısı ve doğru konumlandırma ile Türk firmalarının Moğolistan'da sürdürülebilir bir varlık oluşturması mümkün görünmektedir.

2.10. Ülkenin Zayıf Noktalarına İlişkin Değerlendirme

Moğolistan'ın,

- Görece küçük ekonomisi, emtia fiyatlarındaki ve Çin talebindeki değişikliklere karşı savunmasız olması,
- Denize çıkışı olmayan ve sadece iki ülkeye komşu bir kara ülkesi olması,
- Devasa arazi tahribatının olması, (sık sık toz fırtınalarının meydana gelmesi, çölleşmeye meyilli geniş çayırların bulunması),
- Yüksek oranda yolsuzluk ve kırılgan yönetişimin bulunması (adalet, kamu harcamaları, KİT'ler, maden ruhsatları ve satın alma),
- Daha az kapsayıcı madencilik gelişimi nedeniyle artan eşitsizliklerle ilişkili riskler (2022'de nüfusun %27,1'i yoksulluk içinde yaşamaktadır),
- Dış şokları absorbe etmek için yetersiz döviz rezervi bulunması,

ülkenin kırılganlıklarını ortaya çıkarmaktadır.

B. YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ

1. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı

1.1. Genel

(Moğolistan makamlarından tüm Büyükelçiliklere gönderilen Nisan 2023 tarihli bir nota kapsamında, halihazırda yabancı yatırım kanunda yapılması planlanan değişiklikler üzerinde çalışıldığı, bu çerçevede taslak metne ilişkin yabancı misyonlardan katkılarının beklendiği öğrenilmiştir. Müşavirliğimizce yapılan incelemede, başta şirket kurmak, teşvik sistemini güncellemek olmak üzere yabancı yatırım ile ilgili birçok hususun daha liberal hale getirilmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Rapor tarihi itibarıyla keyfiyet belirtilen şekilde olduğundan rapordaki ilgili kısımlar halihazırda geçerli olan mer'i mevzuata göre sunulmaktadır.)

Moğolistan'da yabancı yatırım ilişkileri 3 Ekim 2013 tarihli Yatırım Kanununa göre düzenlenmektedir. 2013 yılında Moğolistan Hükümeti, hem 1993 tarihli eski Yatırım Kanunu'nu hem de 2012'nin Stratejik Sektörleri Yasası'nın yerini alan yeni bir yatırım kanununu kabul etti. Bu Yatırım Kanunu, aşağıda belirtilen hususlara odaklanmaktadır:

- Piyasaya girmek ve yerel bir şirket satın almak için onay bulunmamakta,
- Yabancı ve yerli yatırımcılar arasında ayırım gözetilmemekte,
- Hızlı kayıt süreci,
- İstikrar garantileri- Vergi istikrar belgesinin sağlanması,
- Yatırım dostu ve esnek koşullar.

Yatırım kanunu; vergi muafiyetleri, vergi kredileri, daha uzun vadeli toprağa sahip olma, yabancı çalışan kotasının artırılması, basitleştirilmiş vize düzenlemeleri gibi teşvikler sağlamaktadır. Yalnızca yabancı devlete ait kuruluşlar (madencilik, medya ve iletişim veya finans sektörlerinde en az %34 oranında mülkiyete sahip olanlar) resmi bir hükümet temsilcisinden onay almalıdır. Yatırım Kanunu'nda, yabancı bir devletin %50'yi aşan doğrudan veya dolaylı sahip olduğu kuruluşu, yabancı devlete ait bir kuruluş olarak nitelendirilmektedir.

Diğer taraftan, 28 Ocak 2010 tarihli Moğolistan'ın İmtiyazlar Kanunu'nun amacı, yatırımcılara devlet ve yerel mülkler üzerinde imtiyazlar verilmesi, imtiyaz sözleşmelerinin sonuçlandırılması, gözden geçirilmesi ve feshi, imtiyaz anlaşmaları ve uyuşmazlıkların çözümü konularında ihale düzenlenmesi ile ilgili hususları düzenlemektir.

Bununla birlikte, Kamu-Özel Ortaklık (PPP) Stratejisi, aşağıdaki konulara yoğunlaşmaktadır:

- Hükümet tarafından önceliklendirilen projelerin uygulanmasını çekmek ve desteklemek,
- Özel sektörün kaynaklarına, teknolojisine ve yönetim yeteneklerine bağlı olarak ekonominin büyümesini yoğunlaştırmak,
- Özel sektörün hükümetin yatırım politikası ve stratejisine katılımını artırarak ekonomiyi serbestleştirmek.

2013 yılı Eylül ayında Moğolistan Hükümeti, “İmtiyaz / PPP projelerinin listesi” hakkındaki 317 sayılı Kararı onaylamıştır. Belirlenen imtiyaz sektörleri aşağıdaki gibidir:

- Altyapı ve İnşaat projeleri
- Otoyol projeleri
- Havaalanı projeleri
- Enerji sektörü projeleri
- Çevre sektörü projeleri
- Eğitim projeleri
- Sağlık, sanat, spor ve turizm projeleri
- Demiryolu projeleri

1.2. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

i)Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri

7 Haziran 2002 tarihli Moğolistan Arsa Kanunlarına göre arsa sadece Moğolistan vatandaşlarının mülkiyetine verilebilmektedir. Bu nedenle yabancı uyruklu kişi arsa alamaz ama Moğolistan sınırları içinde istediği gayrimenkulü edinebilir. Buna karşılık anlaşmaya dayalı arsa kullanımını açıklar. Örneğin Moğolistan Yatırım yasası 12. maddesinde yatırıma yönelik vergi dışı destekler bölümünde “...yatırımcıya arsanın 60 yıl kadar süre ile anlaşmaya dayalı olarak zimmetlenmesine ve kullandırılmasına müsaade edilir, bu süre anlaşma çerçevesinde bir defaya mahsus olarak 40 yıl daha uzatılabilir” denilmektedir.

ii)Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar

Yatırım Kanununun 3.1.2. maddesine göre “bir yatırımcı”, Moğolistan’a yatırım yapan yabancı ve yerel yatırımcı anlamına gelmektedir. Bu çerçevede, yabancı sermayeli şirketlere veya yatırımcılara ekstra bir ayrımcılıkta bulunulmamaktadır.

2. Yatırım Teşvik Mevzuatı

Moğolistan’da yatırım teşvikleri, 3 Ekim 2013 tarihli Yatırım Kanunu çerçevesinde düzenlenmekte olup, vergi mevzuatı, arazi düzenlemeleri, serbest bölgeler ve yabancı işgücü kullanımına ilişkin hükümlerle birlikte bütüncül bir teşvik sistemi sunulmaktadır. Söz konusu sistem, doğrudan nakit teşviklerden ziyade, yatırım ortamının iyileştirilmesi ve maliyetlerin azaltılmasına yönelik kolaylıklar sağlamayı amaçlamaktadır. Teşvik mekanizması temelde “vergi istikrar sertifikaları” ve “yatırım sözleşmeleri” olmak üzere iki ana araç üzerinden yürütülmektedir.

Vergi istikrar sertifikaları (Stability Certificate), belirli büyüklükteki yatırımlara yönelik olarak Moğolistan Yatırım Ajansı (Invest Mongolia Agency - IMA) tarafından verilmekte olup, yatırımın sektörü, büyüklüğü ve coğrafi konumuna bağlı olarak değişen kriterler çerçevesinde değerlendirilir. Bu sertifika kapsamında, kurumlar vergisi, katma değer vergisi, gümrük vergileri ve belirli durumlarda diğer mali yükümlülüklerin oranları 5 ila 18 yıl arasında sabitlenebilmektedir. Bu düzenleme, yatırımcıya öngörülebilirlik sağlamakta olup, özellikle uzun vadeli yatırımlar açısından önemli bir güvence mekanizması oluşturmaktadır. Ayrıca, ilgili vergi oranlarının yatırımcı lehine değişmesi durumunda, yatırımcının daha avantajlı oranları tercih etmesine imkân tanınmaktadır.

Yatırım sözleşmeleri ise daha büyük ölçekli projeler için öngörülmüş olup, genellikle 500 milyar Moğol tugriğini aşan yatırımlar için hükümet ile yatırımcı arasında müzakere edilerek imzalanmaktadır. Bu sözleşmeler, vergi istikrarına ek olarak proje bazlı teşvikler, finansman kolaylıkları, altyapı desteği ve diğer özel düzenlemeleri içerebilmektedir. Yatırım sözleşmeleri, yatırımın stratejik önemine bağlı olarak daha esnek ve kapsamlı destek mekanizmaları sunmakta olup, süresi vergi istikrar sertifikalarına paralel veya daha uzun olabilmektedir.

Şekil 3 Yatırım teşvikleri ve sunduğu avantajlar

Yatırım sözleşmesi	•500 milyar MNT üstü yatırımcılar
Vergi istikrar sertifikası	•KDV, Kurumlar vergisi, Gümrük vergisi, Royalty (Stok kullanım vergisi)
Serbest ekonomik bölgeler	•İlk 5 yıl vergi muafiyeti
Küçük ve orta ölçekli işletmeler	•Gümrük vergisi ve KDV muafiyeti

Aşağıda durumlarda ithal makine ve teçhizat, inşaat süresi boyunca gümrük vergilerinden muaf tutulabilir ve KDV "0" a kadar uygulanabilir:

- İnşaat malzemeleri, petrol, tarımsal işleme ve ihracat ürünleri için fabrika inşaatı,
- Nano, biyo ve yenilikçi (innovasyon) teknolojiler içeren ürünler için bir tesisin inşaatı,
- Enerji santralleri ve demiryolları inşaatı.

3 Ekim 2013 tarihli Yatırım Kanununa göre yatırımcıya sağlanacak yatırım destekleri aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

Yatırım Destekleri

Yatırımları destekleme şekilleri (10. madde)

10.1. Yatırımcılara verilecek yatırım destekleri, vergi ve vergi dışı olarak ikiye ayrılır:

a) Yatırımcıya vergi desteği (11. madde)

11.1. Yatırımcıya aşağıdaki şekillerde vergi desteği sağlanır:

11.1.1. Vergiden muaf tutmak,

11.1.2. Vergi teşviki sağlamak,

11.1.3. Vergilendirilebilir gelirden düşülecek amortisman giderini, hızlandırılmış metotlar ile hesaplamak,

11.1.4. Gelecekteki gelire aktararak vergiye tabi gelirden mahsup edilmek üzere zararı hesaplamak,

11.1.5. Çalışanın eğitim giderini vergiye tabi gelirden düşmek.

11.2. Aşağıda belirtilen durumlarda; ithal edilen makine ve teknik teçhizat gümrük vergisinden muaf tutulabilir ve inşaat işleri sırasında KDV oranı sıfır olabilir:

11.2.1. İnşaat malzemeleri, petrol, tarımsal işleme ve ihracat ürünlerine yönelik fabrika kurmak,

11.2.2. Nano, biyo ve yeni teknoloji içeren tesisler kurmak,

11.2.3. Enerji santrali ve demir yolu inşa etmek.

11.3. Bu Kanununun 11.1 ve 11.2 nci maddelerinde belirtilen yatırımcılara yönelik destekler, vergi mevzuatına göre düzenlenir.

b) Yatırıma yönelik vergi dışı destekler (12. madde)

12.1. Yatırımcılar vergi dışı yatırım desteklerini aşağıdaki şekilde edinebilir:

12.1.1. Sözleşmeye bağlı olarak 60 yıla kadar süre ile arsa kiralamak ve kullanmak, sözleşmenin asli şartı altında sözleşme süresini bir defaya mahsus 40 yıl daha uzatmak,

12.1.2. Serbest bölge, sanayi, teknolojik park alanında faaliyet gösterecek yatırımcıyı desteklemek, kayıt ve kontrollü geçişlerde imtiyazlı şekilde hizmet vermek,

12.1.3. Altyapı, bilim ve eğitim sektöründeki projeleri gerçekleştirmeye yönelik destek vermek, yabancı işgücü ve uzmanların sayısını arttırmak, işçi için ödenmesi gereken ücretten muaf tutmak ve gerekli izinleri imtiyazlı şekilde vermek,

12.1.4. Yenilik içeren projeleri finanse etme konusunda destek vermek, ihracata yönelik yenilikçi ürünlerinin üretiminin finansmanında garanti vermek,

12.1.5. Moğolistan'a yatırım yapan yabancı yatırımcılara ve aile üyelerine Moğolistan'ın yürürlükteki yasaları çerçevesinde çoklu giriş-çıkış vizesi ve oturma iznini vermek,

12.1.6. Yürürlükteki yasalarda belirtilen diğer destekler.

12.2. Vergi dışı yatırım destekleri; Arsa Kanunu, Serbest Bölge Kanunu, Sanayi ve Teknoloji Parklarının Yasal Statüsü Hakkında Kanun, Yenilik (İnovasyon) Kanunu, İşgücünü Yurtdışına Gönderme, Yurtdışından İşgücü, Uzman Almaya İlişkin Kanun ve diğer hukuki mevzuat uyarınca

düzenlenir. Moğolistan Yatırım Ajansının websitesine <https://investmongolia.gov.mn/> adresinden ulaşılabilir.

C. MOĞOLİSTAN'DAKİ YATIRIMLAR

Moğolistan'da 2025 yılı birinci çeyreği itibarıyla 2347 yabancı firma faaliyet göstermektedir. Söz konusu firmaların sektörlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 12: Sektör Bazında Yabancı Sermayeli Firma Sayısı

Sektör – Alt sektör	Firma Sayısı
Ücret veya sözleşme temelinde toptan satış	828
İş destek hizmet faaliyetleri (b.y.s.) Devletin yönetimi ve toplumun ekonomik ve sosyal politikası	116
Diğer madencilik ve taş ocakçılığı için destek faaliyetleri	103
Diğer kara taşımacılığı	76
Bina inşaatı	70
Diğer uzmanlaşmış toptan satış	60
Diğer mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler (b.y.s.)	54
Makine, ekipman ve sarf malzemelerinin toptan satışı	50
Yönetim danışmanlığı faaliyetleri	46
Mimarlık ve mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik danışmanlık	46
Restoranlar ve mobil yemek hizmeti faaliyetleri	45
Pazar araştırması ve kamuoyu yoklaması	43
Ekstraterritorial örgütlerin ve organların faaliyetleri	38
Bina tamamlama ve bitirme	35
Motorlu taşıt parçaları ve aksesuarlarının satışı	33
Kendi veya kiralanmış mülkü olan gayrimenkul faaliyetleri	31
Seyahat acentesi ve tur operatörü faaliyetleri	29
Motorlu taşıtların bakımı ve onarımı	26
Etin işlenmesi ve saklanması	25
Metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, b.y.s. Temel demir ve çelik imalatı	24
Uzmanlaşmış mağazalarda gıda, içecek ve tütün perakende satışı	21
Uranyum ve toryum cevheri madenciliği	19
Kimyasal ve gübre mineralleri madenciliği	18
Taşımacılık için destek faaliyetleri	18
Yol ve demir yolu inşaatı	17
Elektrik, sıhhi tesisat ve diğer inşaat kurulum faaliyetleri	17
Uzmanlaşmış mağazadaki diğer malların perakende satışı	17
Taş kömürü madenciliği	16
Motorlu taşıt satışı	16
Diğer eğitim	14
Uzmanlaşmamış toptan ticaret	13
Diğer üyelik örgütlerinin faaliyetleri	13
Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler	12
Vakıflar, fonlar ve benzeri finansal kuruluşlar	12

Diğer makine, ekipman ve maddi malların kiralınması ve leasingi	12
Ofis idari ve destek faaliyetleri	12
Demir cevheri madenciliği	11
Tekstil ürünlerinin eğirilmesi, dokunması ve bitirilmesi	11
Ücret veya sözleşme esasına göre gayrimenkul faaliyetleri	11
Tahıl (pirinç hariç), baklagiller ve yağlı tohum yetiştiriciliği	10
Kısa süreli konaklama faaliyetleri	10
Hastane faaliyetleri	10
Uzmanlaşmış mağazalarda diğer ev ekipmanlarının perakende satışı	9
Ahşap, mantar, hasır ve örgü malzemeleri ürünleri imalatı	8
Gıda, içecek ve tütün toptan satışı	8
Sigorta ve emeklilik fonlama faaliyetleri hariç diğer finansal hizmet faaliyetleri	8
Hukuki faaliyetler	8
Doğa bilimleri ve mühendislik üzerine araştırma ve deneysel geliştirme	7
Motorlu taşıtların kiralınması ve leasingi	7
Diğer kişisel hizmet faaliyetleri	7
Üretilen metal ürünlerin, makinelerin ve ekipmanların onarımı	6
Tarımsal hammaddelerin ve canlı hayvanların toptan satışı	6
Mağazalar, tezgahlar veya pazarlar dışında perakende ticaret	6
Mahsul üretimi için destek faaliyetleri	5
Taş, kum ve kil ocağı işletmeciliği	5
Petrol ve doğal gaz çıkarma için destek faaliyetleri	5
Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	5
Plastik ürünlerin imalatı	5
Metal dökümü	5
Diğer uzmanlaşmış inşaat faaliyetleri	5
Ev eşyalarının toptan satışı	5
Sigorta ve emeklilik fonlama faaliyetleri hariç finansal hizmet faaliyetlerine yardımcı faaliyetler	5
Teknik test ve analiz	5
Ortaöğretim	5
Sığır ve manda yetiştiriciliği	4
Diğer tekstil ürünlerinin imalatı	4
Yıkım ve saha hazırlama	4
Diğer insan sağlığı faaliyetleri	4
Karma çiftçilik	3
Linyit madenciliği	3
Baskı ve baskıyla ilgili servis faaliyetleri	3
Temel değerli ve diğer demir dışı metallerin imalatı	3
Uzmanlaşmamış mağazalarda perakende satış	3
Uzmanlaşmış mağazalarda otomotiv yakıtının perakende satışı	3
Veri işleme, barındırma ve ilgili faaliyetler; web portalları	3
Muhasebe, defter tutma ve denetim faaliyetleri; vergi danışmanlığı	3
Sosyal bilimler ve beşeri bilimler üzerine araştırma ve deneysel geliştirme	3
Diğer rezervasyon hizmeti ve ilgili faaliyetler	3

Yükseköğretim	3
Eğitim destek faaliyetleri	3
Ormancılık ve diğer ormancılık faaliyetleri	2
Ham petrol çıkarma	2
Süt ürünleri imalatı	2
Diğer gıda ürünlerinin imalatı	2
İçeceklerin imalatı	2
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, çanta, eyer ve koşum takımı imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	2
Diğer kimyasal ürünlerin imalatı	2
Yapısal metal ürünleri, tanklar, rezervuarlar ve buhar jeneratörleri imalatı	2
Diğer fabrikasyon metal ürünleri imalatı; metal işleme hizmet faaliyetleri	2
Mobilya imalatı	2
Diğer imalat (b.y.s.)	2
Malzeme geri kazanımı	2
Kültür ve eğlence perakende satışı uzmanlaşmış mağazalardaki mallar	2
Kitap, süreli yayın ve diğer yayıncılık faaliyetleri	2
Fon yönetimi faaliyetleri	2
Fotoğrafçılık faaliyetleri	2
Kişisel ve ev eşyalarının kiralanması ve leasingi	2
Güvenlik sistemleri hizmet faaliyetleri	2
Temizlik faaliyetleri	2
Peyzaj bakımı ve onarım hizmet faaliyetleri	2
Kongre ve ticaret fuarlarının organizasyonu	2
Yaratıcı, sanat ve eğlence faaliyetleri	2
Bilgisayar ve iletişim ekipmanlarının onarımı	2
Üzüm yetiştiriciliği	1
Bitkisel ve hayvansal yağların ve katı yağların imalatı	1
Tahıl değirmeni ürünlerinin imalatı, nişastalar ve nişasta ürünleri	1
Tütün ürünlerinin imalatı	1
Kürk giyim ürünleri hariç giyim eşyalarının imalatı	1
Temel kimyasallar, gübreler ve azot bileşikleri, plastikler ve sentetik kauçukların birincil formlarda imalatı	1
İlaç, tıbbi kimyasal ve botanik ürünlerin imalatı	1
Cam ve cam ürünlerinin imalatı	1
Temel değerli ve diğer demir dışı metallerin imalatı	1
Elektrikli aydınlatma ekipmanlarının imalatı	1
Endüstriyel makine ve ekipmanların kurulumu	1
Elektrik enerjisi üretimi, iletimi ve dağıtımı	1
Kamu hizmetleri projelerinin inşaatı	1
Motosiklet ve ilgili parça ve aksesuarlarının satışı, bakımı ve onarımı	1
Tezgahlar ve pazarlar aracılığıyla perakende satış	1
Yolcu hava taşımacılığı	1
Etkinlik ikramı ve diğer yemek hizmeti faaliyetleri	1
Sinema filmi, video ve televizyon programı faaliyetleri	1

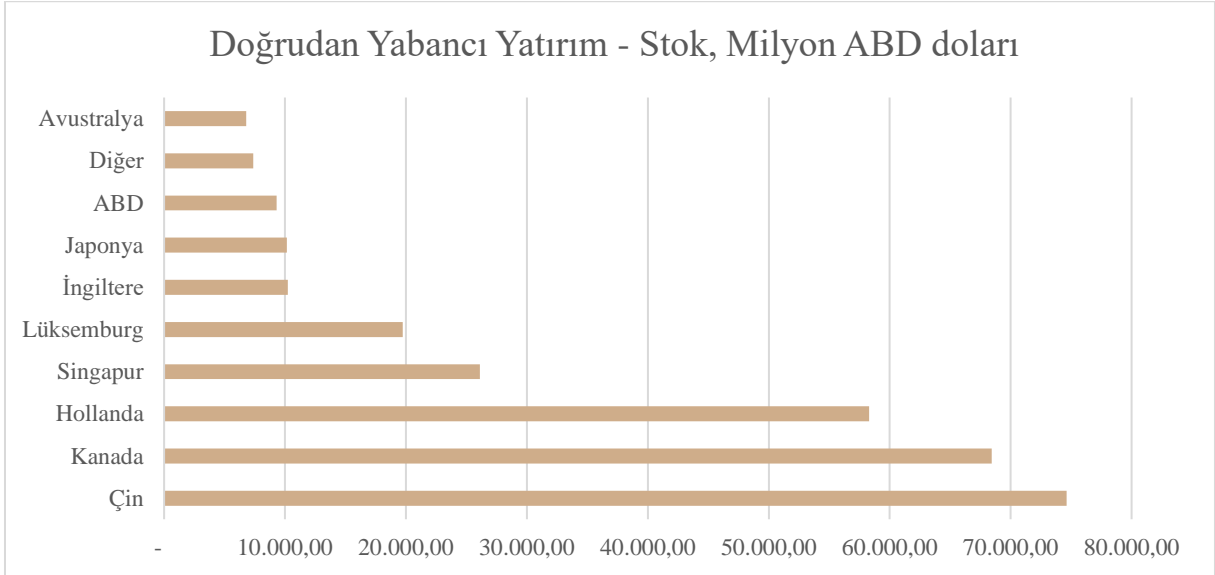

Ses kaydı ve müzik yayıncılık faaliyetleri	1
Sigorta	1
Genel merkez faaliyetleri	1
Uzmanlaşmış tasarım faaliyetleri	1
İş bulma ajanslarının faaliyetleri	1
Diğer insan kaynakları sağlama	1
Özel güvenlik faaliyetleri	1
Tıbbi ve diş hekimliği uygulamaları faaliyetleri	1

Moğolistan Merkez Bankası'nın 2025 yıl sonu verilerine göre Moğolistan'daki doğrudan yabancı yatırım (DYY) stoku, 36 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Ülkeye kümülatif olarak yapılan yabancı yatırıma ilişkin grafik aşağıda yer almaktadır.

Grafik 2 Ülkelerin Moğolistan'daki DYY Stok Değerleri, Stok, 2024 sonu itibarıyla (en son veridir)

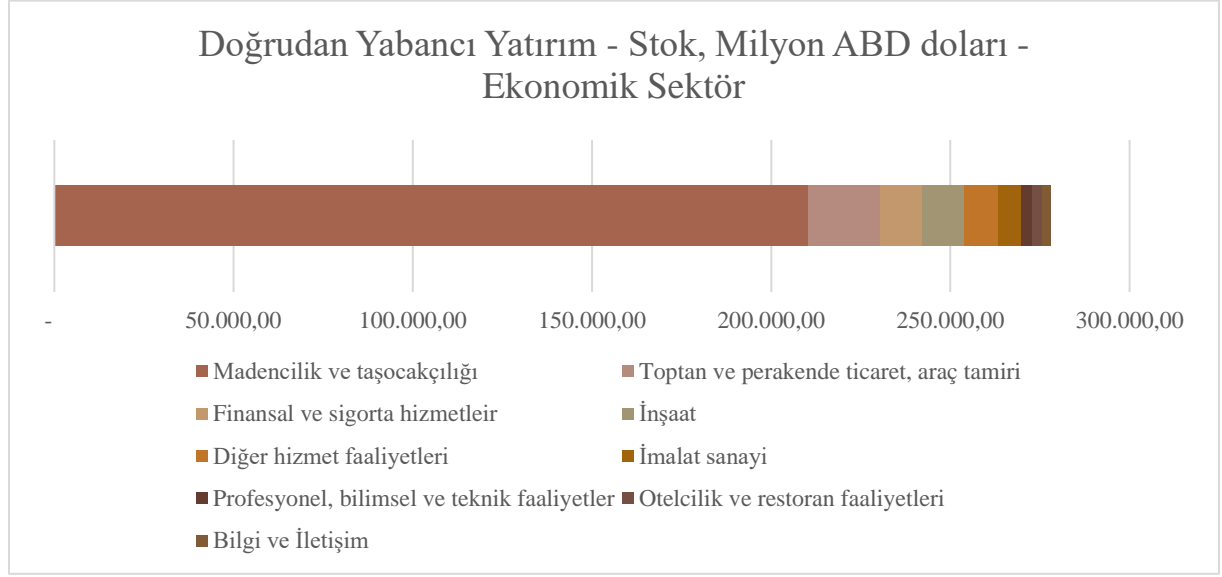

Moğolistan'a yapılan DYY, madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe yoğunlaşmaktadır. Madencilik ve taş ocakçılığı sektörünün 2024 yılı sonu itibarıyla DYY stoku içerisindeki payı %75,5 olmuştur. DYY stokunda diğer önemli sektörler toptan ve perakende ticaret, bankacılık & sigortacılık faaliyetleri, inşaat ve imalat, profesyonel, bilimsel ve teknik faaliyetler ile otelcilik ve restoran faaliyetleri sektörleridir.

Aşağıda yer verilen grafikten de görüleceği üzere, Moğolistan'ın yatırım alanlarının farklılaştırılmasına ihtiyacı bulunmaktadır. Ekonominin genelinde olduğu gibi DYY'de belirleyici sektör madencilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemiz Moğolistan'a yapılan yatırımlarda 24,4 milyar ABD doları stok ile 29'uncu sırada gelmektedir.

Grafik 3 Sektörel Bazda Moğolistan DYY Stok Değerleri ve Payları- 2024 Yıl Sonu⁶

D. YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER

1. İş Kültürü

Moğolistan piyasasına girmek için pazar araştırması ve yazışmalar yapıldıktan sonrasında yerinde ziyaret ve yüz yüze görüşme yapmak çok önemlidir.

Her şeyden önce, ilk defa yapılacak ihracatta mümkün olduğunca, peşin ödeme ya da akreditifli (özellikle gayri kabili rücu ve teyitli akreditif) ödeme yöntemlerinin tercih edilmesi, mal mukabili ve sigorta kapsamına alınmamış ihracat için güven temin edilmedikçe yüksek tutarlı sözleşmeler yapılmaması firmalarımıza tavsiye edilmektedir.

Bununla birlikte, kimi zamanlar sahte şirketler tarafından firmalarımıza alım talepleri gelebilmektedir. Dolayısıyla, ithalat talebi ulaştığında firmalarımızın kontrol etmeleri gereken ilk husus karşı tarafta “gerçekten var olan” bir şirketin olup olmadığıdır. Bu çerçevede, ticaret sicil kaydı, vergi numarası, firma adresi, posta kodu, web ve e-posta adresi, telefon numarası gibi bazı temel bilgilerin karşı taraftan talep edilmesi ve bu bilgilerin mümkün olduğunca teyit edilmeye çalışılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda, iletişimde olunan şirkete ilişkin hissedar, yetkili kişi ve faaliyet alanı gibi bilgiler, Moğolistan Devlet Kayıtlar Genel Müdürlüğü’nün Tüzel Kişilik Kayıt Sistemi⁷ aracılığıyla teyit edilmelidir.

İhracat için gerekli işlemlere başlamadan önce ise ihracatçı ve ithalatçının sorumluluklarını belirten **yazılı bir sözleşme** imzalanması hem ayrıntılarla ilgili muhtemel yanlış anlaşılmaları asgari düzeye indirmek hem de riskleri azaltmak bakımından önem taşımaktadır. Sözleşme ile satıcının sözleşme konusu malı hazırlayıp sevk etmesi ve karşılığında ödemenin ne şekilde yapılacağı, risklerin karşılıklı olarak nasıl paylaşılacağı, ortaya çıkması muhtemel bir uyuşmazlığın çözülmesinde izlenecek usul ve esaslar gibi hususların belirlenmesi gerekmektedir. Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)’nin KOBİ nitelikli firmalara

⁶ Moğolistan Merkez Bankası, <https://stat.mongolbank.mn/?lang=en>

⁷ Tüzel Kişilik Kayıt Sistemi Sorgulama Sayfası: <http://opendata.burtgel.gov.mn/les>

yol gösterici olması için hazırladığı “Model Contracts For Small Firms” adlı çalışmaya internet adresinden erişim sağlanabilmektedir.

Genel anlamda Moğolistan doğrudan yabancı yatırım çekmeye çalışan bir ülkedir. Ancak iş dünyasında yatırım anlayışı biraz farklıdır. Ülkede yatırım yapmak isteyenlerin önemli kısmı mali yeterlilik ve finansman bulmada sıkıntılar yaşamaktadır. Özellikle başkentte arsası olanlar, yabancı bir yatırımcı ile iş yapmak istediğinde arsa ve ülke içindeki resmi izinlerin alınması ve belgelerin hazırlanması dışında genelde yatırıma ilişkin tüm maliyetlerin yabancı yatırımcı tarafından karşılanmasını isterler. Sonrasında şirket ortaklığında hisse ve kâr payı üzerinden anlaşma arayışlarına girerler. Yatırımcı arayışı içinde olanlar arasında kâğıt üzerinde küçük veya büyük çaplı çizilmiş projesi olanların sayısı fazladır. Bu bakımdan, bu tür konularda anlaşma öncesinde Ticaret Müşavirliğimiz ile temas halinde bulunulmasında fayda görülmektedir.

İkili ticari ilişkilerde tercüman kullanımı gerekebilmektedir. İş çevrelerinde yaygın yabancı dil İngilizce olmakla beraber 40 yaş üstü nüfusun çoğu yabancı dil olarak sadece Rusça bilmektedir. Toplantıya başlarken, bitirirken ya da anlaşmaya varıldığında el sıkışmak adettir. Moğollar, genel anlamda misafirperver bir millettir. Görüşme ve toplantı olumlu veya olumsuz sonuçlansa da misafirlerini yemeğe davet ederler ve yakın bölgedeki Türk anıtlarını (Tonyukuk Anıtı, Göktürk Anıtları) gezdirme ve yabancılara şehir dışı geleneksel Moğol göçebe hayatını göstermeye meraklılardır. Saygı bakımından sunulan ikramlardan az da olsa alıp tatmak gerekir.

Moğolistan’da soyadı olarak baba ismi kullanılmakta olup Moğollara hitap edilirken ilk adlarının kullanılması gerekmektedir. Kartvizitler, yazışmalar da dahil olmak üzere Moğollar, iletişim bilgilerinde isimlerini büyük harfle, soyadı olarak da düşünülebilecek olan baba isimlerinin ise muhatapları tarafından kullanılmaması için genelde sadece baş harfini yazmaktadırlar.

İş görüşmelerinin devamındaki yemekli ortamda içki içme ve kadeh tokuşturma kültürü yaygındır. Ancak, ziyaret öncesinde içki kullanımı ve helal yeme-içme hususlarının belirtilmesi durumunda damak tadı ve yemek kültürüne uygun yer seçme konusunda titiz davranırlar ve saygı duyarlar.

Kamu ihalelerinde bazı durumlarda sadece ülke içindeki firmaların katılımı zorunlu kılınmakta ve daha sonrasında ihaleyi kazanan Moğol firmalar alınan işi, alt yüklenici olarak yabancı firmalara yaptırabilmektedirler. Moğol firmalar ile ortak ihalelere girmek, ihaleyi kazanmak açısından kolaylaştırıcı bir etken olarak ön plana çıkmaktadır.

Kartvizitlerin bir yüzünün İngilizce bastırılması uygun olacaktır. Kartviziti genellikle iki el ile vermek, karşı tarafa duyulan saygı ifadesi olarak kabul edilmektedir.

Moğolistan piyasasında Türk ürünlerinin itibarı, tüketiciler ve ticaret erbapları nezdinde yüksektir. Ülkedeki tüccarlar, ucuz Çin malından kaçınarak Türkiye’den mal alımını tercih etmektedirler. Genellikle ödeme konusunda esneklik arayışı içindedirler. Böyle bir durumda, firmalarımızın alacaklarını garantiye alacak ödeme şekillerini tercih etmeleri uygun olacaktır.

Moğollar kültürlü, iyi giyinen, nazik, saygılı insanlardır. Pazarlık kültürü genellikle yoktur. Özellikle alışveriş merkezlerinde, mağazalarda etiket fiyatını söylerler, indirim ve pazarlık yapmazlar. Pazarlarda indirim talebi iyi karşılanmasa da az miktarda indirim yaparlar.

2. Bankacılık

3.1. Bankalar ve Ödeme Sistemleri

Moğolistan Merkez Bankası, Moğolistan topraklarında Devlet para politikasını uygulamaya yetkili makamdır. Moğolistan Merkez Bankası, Moğolistan Bankası (Bank of Mongolia) olarak adlandırılmaktadır. Bankanın temel amacı, ulusal para birimi olan Tugrik'in istikrarını sağlamaktır.

Şu anda Moğolistan Bankası, devlet para politikasını uygulamakta ve ticari bankaların faaliyetlerini izlemektedir.

Moğolistan'da faaliyetlerine devam eden 12 ticari banka bulunmakta olup Ulaanbaatar City Bank, 29 Haziran 2020 tarihinde Trade and Development Bank (TDB) ile birleşmiştir. 25 Ağustos 2021 tarihinde ise TransBank adı altında TransBank ve Credit Bank birleşmiştir. Moğolistan'daki bankalar;

1. <u>Trade and Development Bank</u>	6. <u>Capitron Bank</u>	10. <u>TransBank</u>
2. <u>Golomt Bank</u>	7. <u>National Investment Bank of Mongolia</u>	11. <u>Bogd Bank</u>
3. <u>Xacbank</u>	8. <u>Chinggis Khaan Bank</u>	12. <u>M Bank</u>
4. <u>Khan Bank</u>	9. <u>Arig Bank</u>	
5. <u>State Bank</u>		

Buradaki bankaların yanı sıra, Moğolistan Hükümeti tarafından 20 Temmuz 2010'da kurulmasına karar verilen The Development Bank of Mongolia (DBM-Moğolistan Kalkınma Bankası), 12 Mayıs 2011'de faaliyetlerine başlamıştır (<https://www.dbm.mn/>).

Moğolistan Parlamentosu, 10 Şubat 2011'de Moğolistan Kalkınma Bankası'nı, yasal ve devlet kurumu olarak belirleyen ve özellikle Moğolistan'ın kalkınması için büyük ölçekli proje ve programların finansmanını sağlamaya yönelik bir Moğolistan Kalkınma Bankası Yasasını onayladı. Söz konusu bankanın ismi ve yapısının, 23 Nisan 2025 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından sunulan yasa tasarısı ile İhracat – İthalat Kredi Bankası olacak şekilde değiştirilmesi gündemde bulunmaktadır.

Moğolistan'ın ödeme sistemi üç alt sistemden oluşur⁸: 1) Yüksek değerli ödemeler için Gerçek Zamanlı Brüt Ödeme sistemi (RTGS), 2) Düşük değerli ödemeler için Otomatik Takas Odası sistemi (ACH +) ve 3) Bankalar arası ödeme kartı sistemi.

Büyük değerli işlemler için gerçek zamanlı brüt takas (RTGS) sistemi, katılımcıların işlem başına Moğolistan Bankası Başkanı tarafından onaylanan 3 milyon MNT'nin üzerinde para transfer etmesini sağlar ve sistem işlemleri gerçek zamanlı olarak aktarır.

Otomatik Takas Odası (ACH +) sistemi, işlem başına 3 milyon MNT veya daha az tutarda düşük değerli ödemeleri aktarır. Sistem aynı zamanda katılımcıların 7 gün 24 saat gerçek zamanlı ve sürekli olarak veya belirli bir zaman aralığında gönderilen ve alınan toplu ödemeler yoluyla işlem gönderip almasına olanak tanır. İşlemler daha sonra ACH + sisteminde net bazda denkleştirilir ve nihai mutabakat, işlemin düştüğü takas seansına bağlı olarak aynı iş günü veya ertesi gün RTGS sisteminde gerçekleşir.

Bankalar arası kart işlemleri de Moğolistan Bankası altyapısı Ulusal Elektronik İşlem Merkezi (NETC) üzerinden işlenmekte olup, katılımcılar arasındaki ödemeler net bazda denkleştirilirken, nihai ödeme

⁸ <https://www.mongolbank.mn/eng/listpaymentsystem.aspx>

takip eden iş günü RTGS sisteminde gerçekleşir ve sonuçlar daha sonra sistem katılımcılarının merkez bankasında tutulan hesaplarına yansıtılır.

Moğolistan Bankasının Ulusal Elektronik İşlem Merkezi (NETC), doğrudan katılımcıların kart işlemlerinin takasından sorumluyken, dolaylı katılımcıların kart işlemlerinin takasından Trade and Development Bank sorumludur.

Moğolistan'da kullanılan ödeme araçları ve kanalları:

- Nakit
- İnternet bankacılığı
- Ödeme emirleri ve faturalar
- Mobil bankacılık
- Ödeme kartları
- Havale
- Elektronik para
- Faturalama

Diğer taraftan, ödeme sistemleri, ulusal ödeme sistemi konseyi, lisanslı ödeme hizmet sağlayıcıları gibi hususlarda detaylı bilgilere erişmek için [tıklayınız](#).

3.2. Mali Düzenleme Komisyonu

Moğolistan'da banka dışı finansal piyasaların düzenlenmesi ve denetlenmesinden sorumlu temel kurum Mali Düzenleme Komisyonu (Financial Regulatory Commission – FRC) olup, söz konusu kurum finansal piyasa istikrarının sağlanması, finansal hizmetlerin düzenlenmesi, ilgili mevzuata uyumun denetlenmesi ve yatırımcı ile tüketici haklarının korunması görevlerini yürütmektedir. Komisyon, faaliyetleri ve mevzuatın uygulanmasına ilişkin olarak her yıl Moğolistan Parlamentosu'na (Büyük Devlet Khuralı) rapor sunmaktadır. Bankacılık sektörü ise FRC'nin görev alanı dışında olup, doğrudan Moğolistan Merkez Bankası (Bank of Mongolia) tarafından düzenlenmekte ve denetlenmektedir.

FRC'nin görev alanı; menkul kıymetler piyasası, sigortacılık sektörü, banka dışı finansal kuruluşlar (NBFI), mikrofinans, kredi kooperatifleri ve ilgili finansal hizmetleri kapsamaktadır. Gelişen finansal piyasa yapısına paralel olarak Komisyon'un düzenleme alanı zaman içerisinde genişlemiştir; Menkul Kıymetler Piyasası Kanunu, Sigorta Kanunu, Kredi Garanti Fonu mekanizması, Tarım Ürünleri Borsası ve hayvancılığa yönelik sigorta sistemleri gibi alanlar düzenleyici çerçeveye dahil edilmiştir. Bu durum, Moğolistan finansal sisteminin çeşitlenme sürecine girdiğini göstermektedir.

Makroekonomik gelişmeler açısından değerlendirildiğinde, Moğolistan ekonomisi özellikle 2022 yılında küresel ve bölgesel şoklara karşı kırılganlık göstermiştir. 2020 ortasından itibaren görece istikrarlı seyreden Moğol tugriği (MNT), 2022 yılının ilk çeyreğinden itibaren ihracattaki aksaklıklar ve ithalat talebindeki artış nedeniyle değer kaybı baskısı altına girmiştir. Bu süreçte Merkez Bankası döviz piyasasına aktif müdahalelerde bulunmuş, döviz rezervlerindeki düşüş ve piyasa likiditesi sorunları nedeniyle ticari bankalar döviz işlemlerinde fiili sınırlamalara gitmiştir. Söz konusu dönemde özellikle ihracat gelirlerinin tahsilinde gecikmeler yaşanmış ve döviz transferlerinde zorluklar ortaya çıkmıştır.

Moğolistan'ın resmi döviz rezervleri 2021 yılında yaklaşık 4,9 milyar ABD doları ile tarihi zirveye ulaşmışken, 2022 yılında ithalat artışı, Çin ile sınır geçişlerindeki kısıtlamalar ve kömür ihracatındaki aksaklıklar nedeniyle yaklaşık 3,3 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Bununla birlikte, 2023 ve sonrasında ihracatın yeniden artması ve emtia fiyatlarının yüksek seyretmesi sayesinde rezervlerde toparlanma gözlenmiş ve 2026 yılı ilk çeyreği sonu itibarıyla rezervler 7,2 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır. Bu gelişme, döviz piyasasındaki baskının azaldığını göstermektedir.

Öte yandan, küresel gelişmelerin etkisiyle Moğolistan finansal sisteminde düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesine yönelik adımlar da atılmıştır. Bu kapsamda, kara paranın aklanmasının önlenmesi ve terörizmin finansmanı ile mücadeleyle ilişkin mevzuatta güncellemeler yapılmış, finansal sistemin uluslararası standartlara (FATF uyumu) daha uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Bu düzenlemeler, finansal şeffaflığın artırılması ve uluslararası finans sistemine entegrasyon açısından önem taşımaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Moğolistan finansal sistemi gelişim sürecinde olup, makroekonomik dalgalanmalara duyarlılığını sürdürmektedir. Bununla birlikte, düzenleyici kurumların kapasitesinin artırılması, finansal piyasalarda çeşitlenme ve uluslararası standartlara uyum yönünde atılan adımlar, sektörün orta vadede daha sağlam ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayabilecek niteliktedir. Güncel ve geçmiş resmi Döviz Kurlarına erişmek için [tıklayınız](#).

3. Vizeler

3.1. Çalışma Vizesi

Çalışma izin alma süreci için başvuru merci, Moğolistan Hükümet Uygulama Ajansı Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü'dür.

Çalışma izni alma aşamaları ve hizmet türleri:

1. Ön çalışma izni -DAVETİYE
2. Çalışma izni- İZİN
3. Moğolistan'da çalışma izin belgesi- BELGE
4. Çalışma izin süresinin uzatılması- UZATMA
5. Çalışma izin süresinin sonlandırılması- KAYIT SİLME
6. Çalışma izin ücretinin iadesi
7. Moğolistan'da çalıştığına veya daha önce çalıştığına dair BELGE almak

Moğolistan İş Göçü Yasası (İGY), 1 Temmuz 2022'de yürürlüğe girmiştir.

İGY aşağıdaki hususlar için geçerlidir:

- Moğol vatandaşlarının yurtdışında çalışma veya eğitim alma haklarının ve meşru menfaatlerinin korunmasına ve
- Moğolistan'da yabancı uyruklu ve vatansız kişileri çalıştırma izniyle ilgili hususlar.

Moğolistan'da çalışma vizesi ile çalışan yabancıların İGY'de belirtilen çalışma iznini almaları gerekmektedir.

İGY'de, yabancı bir vatandaş veya vatansız bir kişinin Moğolistan topraklarında yaptığı iş veya sağlanan hizmetlerle bağlantılı olarak ortaya çıkan iş ilişkilerinin Moğolistan İş Kanunu ile düzenleneceği açıkça belirtilmektedir.

Yabancı Vatandaşların Hukuki Statüsüne Dair Kanun, çalışma izni olan yabancılarla verilen vize ve oturma izinlerini düzenlemektedir.

İşçi aracılık izinlerine ilişkin ilişkiler, bu kanun ve İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Kanunu ile düzenlenir.

Yeni tanımlanan terimler ve tanımlar

1. Yabancı işçi: Moğolistan'da çalışan veya staj yapan yabancı vatandaş veya vatansız kişi.
2. Arabulucu: Aracılık hizmetleri sağlamak için lisanslı kar amacı güden kişi/kuruluş.

Moğolistan'da ilk kez yabancı işçiler için iş türleri sınıflandırması yapılmış ve yöneticilik, yürütücülük ve yardımcılık şeklinde düzenlenmiştir.

Moğolistan'da yabancı işçiler için üç tür görevlendirme türü vardır: yönetim, icra ve yardımcı

Yönetici pozisyonu

1. Yabancı sermayeli bir şirketin Genel Müdürü, CEO, yabancı yatırımcı ve yabancı yatırımcı temsilcisi;
2. Bir ticari işletme veya kuruluşun Yönetim Kurulu Başkanı, üyesi ve CEO'su;
3. Uluslararası ve yabancı sivil toplum kuruluşlarının şube ve temsilciliklerinin yöneticisi.

İcra/Yürütücü pozisyonu

4. Uluslararası ve yabancı sivil toplum kuruluşlarının şube ve temsilciliklerinin çalışanları ve gönüllüleri;
5. Hükümet ve devlet kurumları arasındaki anlaşmalara uygun olarak bilim, eğitim, sağlık, kültür ve spor alanlarında çalışacak uzmanlar;
6. Moğolistan Hükümeti tarafından atanan uzman kişiler;
7. Sağlık hizmetleri sunan tıp uzmanları;
8. Moğolistan'da sadece yatırım ve geliştirme sözleşmesinde belirtilen süre boyunca çalışacak yüksek nitelikli mühendis ve yurtdışından eşdeğer bir çalışan;
9. Bilim ve araştırma kurumlarının lisans ve yüksek öğrenim derecesine sahip çalışanları, eğitim kurumlarının her kademesinde görev yapan öğretmenler;
10. Kültür ve spor organizasyonlarında çalışan profesyonel öğretmenler, antrenörler ve uzmanlar.

Yardımcı pozisyon

11. Ülkenin yetkili bir makamından veya Moğolistan'da tanınan, uzmanlık teknik ve mesleki eğitim aldıklarını kanıtlayan sertifika, diploma veya mesleki sertifikaya sahip çalışanlar;
12. Moğolistan'da 6 aya kadar çalışacak mevsimlik işçiler.

Yukarıda belirtilen görevlendirme çerçevesinde;

- 1-8 arası maddelerde yer alan yönetim ve yürütme pozisyonlarında istihdam edilecek yabancı işçiler için işveren, Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü 'ne yabancı işçi çalıştırmak üzere davetiye için başvurur.

- 9-12 arası yönetici ve yardımcı pozisyonlarda istihdam edilecek yabancı işçiler için, iş ilanını istihdam kaydına ve veri tabanına yerleştirilir ve aktif olarak işçi arama başlatmasının üzerinden 14 gün sonra yerel bir çalışana işe alamazsa, yurtdışından işçi çalıştırma hakkı doğar.
- Yabancı bir işçiyi davet etme izni, işverenin yabancı işçiyi ilan edilen pozisyonda çalıştırabileceği anlamına gelir.
- Reddetmek için bir neden yoksa, Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü yabancı işçi davet etme izninin 3 ay süre ile işverene verecektir. Bu süre, İGY'de belirtilen hüküm ve koşullara uygun olarak bir sefere mahsus 3 aya kadar uzatılabilir.
- Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü, yabancı uyrukluları çalışmaya davet etme ve yabancı işçilerin Moğolistan'da çalışmasına izin verme ile ilgili hizmetleri elektronik bir sistem üzerinden sağlayabilir.

Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü, aşağıdaki hususlar ortaya çıkmışsa işverenlerin yabancı işçi davet etme haklarını 2 yıllık süre ile kısıtlayabilecektir:

- İşveren, Moğolistan'da yabancı uyruklu veya vatansız bir kişiyi çalışma izni olmadan çalıştırıyorsa,
- İşveren, daha önce istihdam edilen yabancı işçiye ödeme yapmamış veya tazminat ödememiş, mağdur etmişse,
- İşveren, İGY uyarınca kayıtlı işsiz kişiyi iş ortamında beraberinde eğitmemişse,
- İşveren, yurtdışından bir işçiyi işe almak için işi yapmak için gereken nitelik ve becerileri abartmış veya işin gerekliliklerini yerine getirmiş bir Moğol vatandaşını makul olmayan bir şekilde reddediyorsa,
- İşveren iş ilanını iş kaydı ve veri tabanına yerleştirdikten sonra 14 gün sonra yabancı işçi, işe davet talep etme yükümlülüğünü yerine getirmemişse,
- İşverenin İGY'de belirtilen raporlarını sahte düzenlediği tespit edilirse,
- İşverenin Moğolistan vizesi veya ikamet izni süresi boyunca yabancı uyruklu ilgili merciye kanuna uygun olarak kaydettirmediği ve yabancı vatandaşı geri gönderme yükümlülüğünü yerine getirmediyse,
- İşverenin yabancı işçi çalıştırma izni İGY'de belirtilen gerekçelerle iptal edilmişse.

Moğolistan'da yabancı işçiler için çalışma izni

- Yabancı işçiye çalışma izni verilmesi: Yabancı işçi çalıştırma izni almış bir işveren, yabancı işçi adına Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne çalışma izni başvurusunda bulunmalıdır. Bu kurum, yabancı işçilere, işe ve iş sözleşmesinin süresine bağlı olarak bir yıla kadar olarak çalışma izinleri vermektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, yabancı işçilere çalışma izni verilmesine ilişkin mevzuatı onaylamaktadır.
- Çalışma izni: Yabancı işçinin soyadı, adı, uyruğu, istihdam edilecek tüzel kişinin adı, çalışma izni verilen yeri ve süresi gibi bilgileri içerir.
- Yabancı işçinin çalışma izninin uzatılması: Yabancı işçinin çalışma izni ilgili mevzuata göre uzatılabilir. Moğolistan'da yardımcı pozisyonlarda çalışan yabancı işçiler için kesintisiz çalışma süresi izni 5 yılı aşamaz.
- Çalışma İzni Ücreti: 24 Aralık 2021 tarihli Moğolistan İş Göçü Yasasının 32.1.maddesine göre her bir yabancı işçi için aylık çalışma izni ücret tutarı asgari ücretin iki katına eşittir. (2025 yılı asgari ücret tutarı 792 000 MNT olup bir işçi için ay başına ödenecek çalışma izni ücreti 1 584 000 MNT'dir.)

Yabancı işçiler için çalışma izninin iptali

Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü, aşağıdaki durumlarda yabancı bir işçinin çalışma iznini iptal eder:

- Yabancı bir çalışanın kusuru ile iş sözleşmesinin feshi yetkili makam kararı ile tespit edilmiş veya iş sözleşmesi feshedilmişse,
- Sağlık muayene ve tanı ile yapacağı iş için sağlık açısından uygun olmadığı tespit edilirse;
- Yabancı işçi işyerini keyfi olarak terk ettiyse,
- Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün izni olmadan başka bir işveren ile anlaşmışsa,
- Sahte belgelerle yabancı çalışanın veri tabanına kayıt olmuşsa,
- Suç işlediği veya suç kaydı tespit edilirse,
- Yabancı işçi çalışma yeteneğini kaybetmişse.

İGY, bir işverenin yabancı çalışma izninin iptali için gerekçeleri açık olarak belirtmesine rağmen, bu izni almak için gerekli belgeleri ve süresi gibi yabancı işçi çalıştırma izni alma ile ilgili düzenlenmeleri belirtmemektedir. Ayrıca, bu iznin yabancı bir işçi çalıştırma izni davetiyesinden nasıl farklı olduğu da belirsizdir.

İş Göçü Yasası'na <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16390388880621> uzantılı bağlantıdan erişim sağlanabilir.

Ön çalışma izni almak için gerekli belgeler⁹:

1. Çalışma izni talep formu (Form 1) ve tüzel kişinin resmi talep yazısı,
2. Hizmet bedelinin ödendiğine dair banka dekontu (25.000 MNT/kişi, Hazine, Sosyal Yardımlaşma Dairesi 100900017002 hesabı),
3. Şirket sicil belgesi,
4. Özel lisans belgesi ve eklerinin kopyası,
5. Hükümet kararıyla işçi kotasından muaf tutulmuşsa ilgili kararın bir kopyası (gerekmesi durumunda),
6. Firmada kaç çalışanın sosyal sigorta primi ödediğini teyit eden bir önceki ayın sosyal sigorta formları ND-7 ve ND-8,
7. İstihdam edilen sektörün ilgili Bakanlığından veya kurumundan resmi yazı,
8. İlgili il ve ilçelerin Çalışma ve Sosyal Yardım Dairelerinden gelen öneri/teklifler,
9. Yabancı bir tüzel kişi ile yapılmış iş sözleşmesi ve Moğolca tercümesi (yeminli tercüme bürosu onaylı),
10. Yabancı çalışanın pasaport fotokopisi,

⁹ Ön çalışma izni veya davetiye almak için bu bölümdeki belgelerin hazırlanarak bilgi sistemine girilmesi ve kâğıt olarak da sunulması gerekmektedir. Bağlantı için: <https://avah.hudulmur-halamj.gov.mn/#/category/4>

11. Yabancı çalışanın mesleki diploması ve sertifikalarının kopyaları ve Moğolca tercümesi (yeminli tercüme bürosu onaylı),

12. Gerekmesi durumunda ilave bilgi ve belge talep edilebilmektedir.

Başvuran şirket tarafından doldurulması gereken formlara aşağıdaki bağlantılardan ulaşabilirsiniz.

[https://hudulmur-halamj.gov.mn:8080/1642043055455mayagt-6_20190306\(1\).pdf](https://hudulmur-halamj.gov.mn:8080/1642043055455mayagt-6_20190306(1).pdf)

[https://hudulmur-halamj.gov.mn:8080/1642043127812mayagt7-0312\(1\).pdf](https://hudulmur-halamj.gov.mn:8080/1642043127812mayagt7-0312(1).pdf)

Çalışma izin süreleri sona erdiğinde yurtdışından getirilen iş gücü geri gönderilir. Süre aşımı durumunda şirket;

- Ön çalışma izni veya davetiye için 10 iş günü;
- Çalışma izni ve çalışma iznin uzatılması için 3-5 iş günü;
- Çalışma iznin iptali ve kayıt silme, çalışma durum belgesi gün içinde verilir.

2021 tarih ve 106 sayılı Moğolistan Parlamento Kararı ile onaylanan “Yeni Canlandırma Politikası”nın Uygulanmasına İlişkin Eylem Planı çerçevesinde 2015 tarihli 41 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan “Çalışma ücreti alma, imtiyaz ve muafiyet prosedürü”ne 3.8.maddesi olarak “Maden veya petrol sektörü dışındaki diğer sektörlerde faaliyet gösteren bir işletme veya kuruluş, yurt dışından işgücü ve uzman istihdam ederse, konuyla ilgili Kamu İdari Kurumunun teklifi üzerine Çalışmadan sorumlu Kamu İdari Kurumunun kararıyla çalışma ücreti yüzde 50 indirimli uygulanacaktır.” hükmü eklenmiş olup 1 Mart 2022'den itibaren yürürlüğe girmiştir. (2022 tarih ve 80 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile eklenmiştir)¹⁰.

Çalışma izni alındıktan sonra yabancı çalışan için giriş vizesi başvurusu yapılır. Bu aşamada şirketin resmi talep yazısı, çalışma izni onayı ve pasaport gibi belgeler sunulur. Moğolistan’da vize süreçleri son yıllarda dijitalleşmiş olup, bazı vize türleri için e-visa uygulaması devreye alınmıştır. Vize işlemleri genellikle 3-5 iş günü içerisinde sonuçlandırılmaktadır.

3.2. Oturum Vizesi

Oturum vizesi için başvuru merci, Moğolistan Göç İdaresi’dir (<https://immigration.gov.mn>)¹¹.

Yabancıların Moğolistan’da çalışacak kişiyi davet etmek için:

1. Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün çalışma izni ile davet için kabul yazısı,
2. Şirketin giriş vizesi talep yazısı (Şirket faaliyetleri ve yabancı işçi davet etme gerekçesi, vize için başvuracağı Diplomatik Misyon veya Konsolosluk belirlenmesi),
3. Şirket sicil belgesi (Daha önce kayıt yaptırmamışsa),
4. En az 6 ay süresi olan pasaport kopyası,
5. Talepte bulunan şirket çalışanın kimlik kartı,
6. Vize izin ücreti,
7. Gerekli durumlarda ek belgeler istenir.

¹⁰ Moğolistan Bakanlar Kurulu’nun 80 nolu kararı: <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16467994402881>

¹¹ Moğolistan Göç İdaresi, <https://immigration.gov.mn/en/>

Oturum vizesi başvuru tarihinden itibaren 5 iş gününde, acele başvurular için ise 3 iş gününde verilir ve başvuran tarafa kısa mesajla bildirilir.

Ayrıca, 7585-1882 nolu hattan 09:00-12:00 saatleri arasında bilgi alınabilir.

Dikkat edilmesi gereken husus: Moğolistan'a giriş yapıldıktan sonra 7 iş günü içerisinde Göç İdaresine gidilerek kayıt işleminin yapılması gerekir.

Yabancıların Moğolistan'a geldikten sonra kayıt işlemi için:

1. Pasaport ve kopyası
2. 3,4x4,5 ebadında vesikalık fotoğraf
3. Kayıt Formu

Kayıt işlemi başvurudan sonra 3 iş gün içinde tamamlanır.

Dikkat edilmesi gereken husus: Moğolistan'a giriş yapıldıktan sonra 21 takvim günü içinde oturma izni alınmalıdır.

Yabancıların Moğolistan'da oturma izni alması için:

1. Moğolistan Ekonomi ve Kalkınma Bakanlığı'ndan alınan yatırımcı olduğuna dair belge,
2. Şirketin oturma izin talep yazısı (Şirket faaliyetleri hakkında geniş bilgi ve yabancı vatandaşa oturma vizesi alma gerekçesi),
3. Pasaport,
4. İkamet edeceği adresin bağlı olduğu muhtarlıktan İkametgâh belgesi,
5. Oturma izni (Talepte bulunan şirket çalışanın çalışma kimlik belgesi veya vekaletname),
6. Parmak izi verilmesi (daha önce verilmiş ise gerekmiyor),
7. Form No:2,
8. 3.5x4.5 ebadında 1 adet vesikalık foto,
9. Pul masrafı ödemesi,
10. Gerekli durumlarda ek belge istenebilir (vergi dairesinden belge).

Dikkat edilmesi gereken husus: Oturma izin talep eden kişi beyan ettiği bilgilerin doğruluğunu ispatlamakla yükümlüdür.

Moğolistan'da oturma izni alma, oturma izni uzatma işlemi 5 iş günü içinde, acil hizmet işlemi 3 iş gününde yapılmaktadır.

Oturum Vize Ücreti: 156.000 MNT

3.3. Giriş Vizesi

Moğolistan'da oturma vizesi olan yabancı vatandaşın bir kerelik, iki kerelik veya çoklu giriş vizesi alması için aşağıdaki belgeler gereklidir:

1. Kurumun resmi yazısı,
2. Yabancı vatandaşın pasaportu.

Vize başvuru tarihinden itibaren 5 iş gününde, acele başvurular için ise 3 iş gününde verilir ve başvuran tarafa kısa mesajla bildirilir.

Vize ücreti¹²:

Göç idaresi memurunun onayından sonra aşağıdaki vize ücreti ödemesi yapılır:

- *Bir defalık giriş vizesi* - 50 ABD Doları
- *Çoklu giriş vizesi (6 aylık)* - 60 ABD Doları

Moğolistan Göç İdaresi Ajansı'na erişmek için <https://immigration.gov.mn/> uzantılı adrese tıklayınız.

4. Moğolistan Hakkında Yararlı Olabilecek Diğer Bilgiler

4.1. İdari Birimler ve Bölge

Moğolistan'ın yönetim sistemi Parlamenter demokrasidir. Devlet Büyük Khuralı (Meclis), 126 üyeden oluşur ve üyeler genel seçimle seçilirler. Tüm üyeler 4 yıl görev yapar. Hükümetin başı Başbakanıdır.

Moğolistan idari olarak 21 aimag (vilayet) ve başkente bölünmüştür. Aimag'lar soum(ilçe)'lara ve soum'lar bag(mahalle)'lara bölünür; başkent ise ilçelere (district) ve ilçeler de khoroo(mahalle)'lara ayrılır.

Moğolistan, bölgesel olarak Asya'nın orta kesiminde 41°35"-52°08" enlem ve 87°44" - 119°55" boylam arasında yer alır. Kuzeyde 3.543 km boyunca Rusya ve güneyde 4.709 km boyunca Çin ile komşudur. Moğolistan, 1.564,1 bin kilometrekarelik bir araziden oluşmaktadır. Ülke, batıdan doğuya 2.392 km, kuzeyden güneye ise 1.259 km'dir. Ortalama rakımı 1.580 m, en yüksek noktası batıda yer alan deniz seviyesinden 4.374 m yükseklikteki Huiten dağ zirvesi, en düşük noktası ise doğuda yer alan ve deniz seviyesinden 532 m daha yüksek olan Khokh Nuur gölü çöküntüsüdür. Başkent Ulanbator'un deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 1.350 m olup Moğolistan, dünyanın en büyük 19. ülkesidir.

Moğolistan, dört mevsim sert bir karasal iklime sahiptir. En yüksek rüzgarlar Nisan ve Mayıs aylarında görülür. Ocak en soğuk, Temmuz ise en sıcak aydır.

4.2. Taşımacılıkta Kullanılan Güzergahlar

İki ülke arasındaki kara yolu mesafesi yaklaşık 8 bin km olup kara yolu taşımacılığı ile Moğolistan'a ihracat yapmak isteyen firmalarımız ciddi nakliye maliyetleri ile karşılaşabilmektedir.

Moğolistan, 14.918,7 km'si uluslararası ve ulusal karayolu ağına ait olmak üzere toplam 112.414,2 km karayolu ağına sahiptir. Bunun yüzde 48,5'i veya toplam 7.227,5 km'si asfalttır. Özellikle, karayolu ile yapılan taşımacılıkta ülkenin en önemli uluslararası ana hattı olan Rusya'yı Çin'e bağlayan Altanbulag – Zamiin-Uud güzergahı kullanılmaktadır.

Moğolistan'a ülkemizden kara yolu üzerinden taşımacılık Rusya üzerinden yapılmakta ve yaklaşık 15-20 gün; kış koşullarında ise 30 günü geçebilmektedir. Göreceli olarak daha ucuz maliyetli olan deniz yolu ile ihracatın yapılması durumunda, konteynırlar Çin'in Tiençin (Tianjin) limanına kadar deniz yolu ile Tiençin-Ulanbator arası ise demir yolu ile taşınmakta olup teslimat süresi yaklaşık 60 ila 80 gün sürmektedir. Alternatif bir güzergâh olarak, Rusya'nın Novorossisk limanına kadar deniz yolu sonrasında Ulanbator'a kadar demir yolu (yaklaşık 3-4 hafta bir süre almaktadır) güzergahı

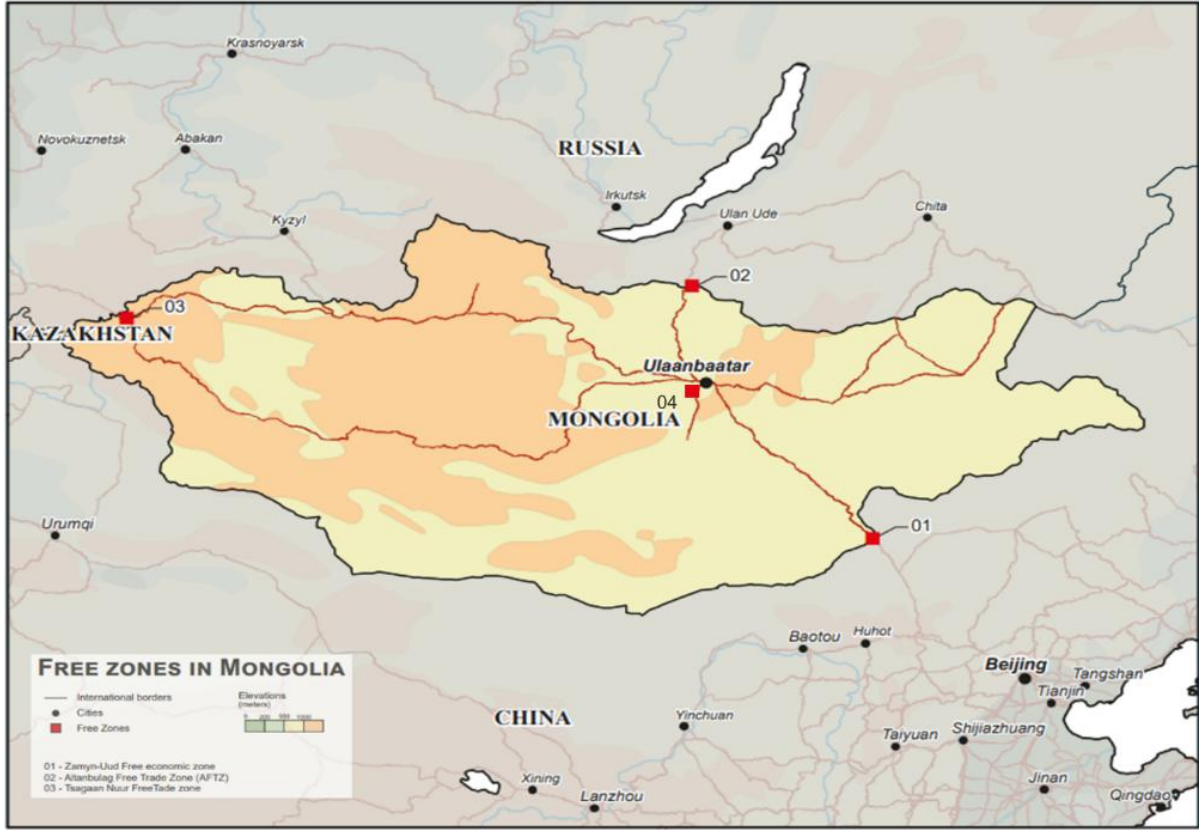
¹² <https://old.legalinfo.mn/annex/details/12104?lawid=16843>

bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, Nisan 2021'den itibaren Türkiye Karasu Limanı ve Rusya Port Kavkaz limanı arasında Ro-Ro seferleri başlamıştır.

Bunların yanı sıra Gürcistan'ın Tiflis'teki Serbest Bölgesi'ne karayolu ile getirilen yüklerin vagonlara aktarılarak Rusya üzerinden Moğolistan'a demiryolu üzerinden taşımacılığı yapılabilmektedir.

Diğer taraftan, hava yolu taşımacılığı iki ülke arasındaki en güvenilir ve hızlı taşımacılık olarak karşımıza çıkmaktadır. THY'nin İstanbul-Ulanbator-İstanbul seferleri, 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren haftada 3 frekans doğrudan, geniş gövdeli, kargo kapasitesi bulunan uçaklarla gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, Moğolistan'ın MIAT Mongolian Airlines firması, 6 Nisan 2022 tarihinden itibaren Ulanbator-İstanbul-Ulanbator seferlerine başlamış olup 2023 yılı Nisan ayından itibaren seferler haftada 3 gün gerçekleşmektedir. Yaz dönemi olan Haziran – Eylül ayları arası söz konusu frekanslar haftada 4 güne çıkmaktadır.

4.3. Serbest Ticaret Bölgeleri

Moğolistan, 2002 yılında "Serbest Ticaret Bölgeleri Yasasını" kabul ettikten sonra Serbest Ekonomik Bölgeler (SEB) kurmak için çalışmaktadır. Ne yazık ki, bu çabalar şimdiye kadar verimli olmamıştır. Bugün itibariyle, Moğolistan hükümeti tarafından tanıtılan devlet destekli dört Serbest Ticaret Bölgesi (STB) bulunmaktadır. 1) Zamyn Uud SEB, Moğolistan ve Çin arasındaki en büyük ticaret limanında yer alırken, 2) Altanbulag STB, Moğolistan'ın kuzey sınırında Rusya'ya giriş için ana sınır noktasında yer almaktadır. 3) Tsagaannuur STB ise, Çin, Kazakistan, Moğolistan ve Rusya olmak üzere dört ülkenin kavşağında bulunmaktadır. 4) Moğolistan Parlamentosu'nun 7 Nisan 2022 tarihli kararıyla Tuv vilayetinde bulunan Ulanbator'a 53 km mesafedeki Yeni Ulanbator Uluslararası Havalimanı etrafındaki 1.000 hektarlık bir alanda 'Khushig Vadisi Serbest Ekonomik Bölgesi'nin Kurulması' onaylanmıştır.

Diğer taraftan, 21 Ocak 2021 tarihinde ilişkilerin karşılıklı geliştirilmesi amacıyla Türkiye ile Moğolistan arasında Serbest Bölgeler Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.

4.4. Para Kullanımı

Moğolistan'ın resmi para birimi Tugrik'tir ve kısaltması MNT'dir. Dış ticarete en yaygın ABD doları kullanılır ve bölge özelliği nedeniyle Çin para birimi Yuan, Rus para birimi Ruble ve Japon para birimi Yen döviz büroları ve bankalarda yaygın olarak alınıp satılır.

Bankacılık sistemi, günümüze hızlı ayak uydurmakta ve kredi kartı, internet bankacılığı, mobil banka uygulamaları halk içinde çok yaygın kullanılmaktadır. Halk arasında taksi kullanımı sonrasında düşük ücretler de dahil olmak üzere ödemeler, mobil bankacılık ile taksicinin banka hesabına havale edilebilmektedir.

İş dünyasında çek kullanılmamaktadır. Ödeme garantisi için şartlı bir banka garantisi kullanılması tavsiye edilir.

4.5. Asgari Ücret

Moğolistan Ulusal Çalışma ve Sosyal Güvenlik Uzlaşma Komitesi'nin kararıyla aylık asgari ücret 660 bin MNT'den %20 artış gerçekleştirilerek 792 bin MNT'ye yükseltilmiş ve düzenlemenin 1 Nisan 2025 tarihinden itibaren uygulanmasına karar verilmiştir. 2026 yılı ilk çeyreği itibarıyla söz konusu tutar değişmemiştir.

Ülkenin çalışan nüfusu yaklaşık 1,3 milyon düzeyinde bulunmaktadır

4.6. Kullanılan Lisan

Moğolistan'ın resmi dili, Moğolca'dır. Konuşulan diller; Moğolca %95, Kazakça %5.

4.7. Yerel Saat

Batı Moğolistan Greenwich'e göre 7 saat (GMT +7); Orta ve Doğu Moğolistan ise 8 saat (GMT +8) ileridedir. 2017 yılından bu yana kış saati veya yaz saati uygulamaları gerçekleştirilmemektedir.

4.8. Yerel Ölçü Birimleri

Ülkede metrik sistem kullanılmaktadır.

4.9. Pasaport ve Vize Uygulaması

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri 30 gün süreyle vizeden muaftır.

Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri 30 gün süreyle vizeden muaftır.

4.10. Resmî Tatiller ve Çalışma Saatleri

Moğolistan'da bazı tatil günleri, ay takvimine göre her yıl değişiklik göstermektedir. 2026 yılı için ulusal resmî tatil günleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 13 Moğolistan'daki resmî tatiller- 2026 yılı

Tarih	Türü	Tatil Adı
01.01.2026	Resmi	Yılbaşı
18-20.02.2026	Dini	Moğol Beyaz Ay Bayramı

08.03.2026	Resmi	Dünya Kadınlar Günü
31.05.2026	Dini	Buda Günü
01.06.2026	Resmi	Anne ve Çocuk Bayramı
11.06.2026	Dini	Büyük Buda Günü
11-15.07.2026	Milli	Milli Bayram- Nadam
10.11.2026	Milli	Cengiz Han'ı Anma Günü
26.11.2026	Milli	Cumhuriyetin İlan Edilme Yıldönümü
29.12.2026	Milli	Bağımsızlık Günü

Ülkedeki ulusal resmî tatiller hakkında bilgi için (<https://publicholidays.asia/mongolia/>) web sitesinden yararlanılabilir.

Her çalışanın çalışma süresine bağlı olarak en az yılda 15 iş günü tatil yapma hakkı vardır. Bankalar, Pazartesi-Cuma günleri 9.00-18.00 arası, Cumartesi ve Pazar günleri ise 9.00-14.00 arası açıktır. Bazı bankaların belirli şubeleri ise 24 saat açıktır.

Resmi Daireler, Pazartesi-Cuma günleri, saat 08.30-17.30 arası çalışmaktadır. Moğolistan'da işyerleri, Pazartesi'den Cuma'ya kadar 9.00-18.00 saatleri arasında çalışmaktadır.

Büyük mağazalarda, süpermarketlerde ve cadde mağazalarında öğle tatili uygulaması yoktur ve daha geç saatlere kadar hizmet verilmektedir. Genelde AVM'lerde (gıda satış yerleri, market, kafeler hariç) kış mevsiminde saat 10.30-21.00 arası, yaz mevsiminde 9.00-22.00 arası hizmet verilmektedir.

4.11. Telefon Kodları

Moğolistan ile telefon ya da faks yoluyla iletişim kurmak için öncelikle uluslararası telefon kodu +976 tuşlandıktan sonra 8 haneli telefon numarası girilir. Ulanbator'un telefon kodu 11 ile başlar.

4.12. Elektrik Akımı

220 volt / 50 Hz

4.13. Ana Bağlantı Noktaları, Tren Hatları ve Denize Erişim

Ana Bağlantı Noktaları: Cengiz Han (Ulanbator Uluslararası Havalimanı), Altanbulag (Selenge şehrindeki Moğolistan-Rusya karayolu sınırı), Sukhbaatar (Moğol-Rus sınırındaki tren istasyonu) ve Zamyn-Uud (Moğol-Çin sınırındaki tren istasyonu), Tsagaannuur (Bayan-Ulgii şehrindeki Moğolistan-Rusya karayolu sınırı)

Tren bağlantıları: Irkutsk, Moskova (Rusya), (Trans-Sibirya Demiryolu), Huhhot ve Pekin (Çin) (Trans-Sibirya Demiryolu)

Deniz erişimi: Tienjin, Çin (1.344 km) Nakhodka, Rusya (4.037 km)

5. Faydalı Linkler

Tablo 14 Moğolistan Mevzuatı- Kanunları

Kanunlar	Dosya Bağlantısı
1. Moğolistan Anayasası	İngilizce PDF
2. Moğolistan Lisans Kanunu	İngilizce PDF
3. Moğolistan Reklam Kanunu	İngilizce PDF
4. Moğolistan Kamu İhale Kanunu	İngilizce PDF
5. Moğolistan Bilgi Şeffaflığı ve Bilgi Hakkı Kanunu	İngilizce PDF
6. Moğolistan Elektronik İmza Kanunu	İngilizce PDF
7. Moğolistan Medya Özgürlüğü Kanunu	İngilizce PDF
8. Moğolistan Devlet Özel Fon Kanunu	İngilizce PDF
9. Moğolistan Devlet Denetimi ve Teftiş Kanunu	İngilizce PDF
10. Moğolistan Telif Hakları Kanunu	İngilizce PDF
11. Moğolistan İmtiyaz Kanunu	İngilizce PDF
12. Moğolistan Rekabet Kanunu	İngilizce PDF
13. Moğolistan Yatırım Kanunu	İngilizce PDF Türkçe PDF
14. Moğolistan İş Kanunu	İngilizce PDF Türkçe PDF
15. Moğolistan Şirket Kanunu	Moğolca
16. Moğolistan Sigorta Kanunu	Moğolca
17. Moğolistan'ın Diğer Mevzuatları	İngilizce

Tablo 15 Faydalı olabilecek linkler

Kurum/Kuruluş	Web Sitesi Linkleri
Ulusal Kalkınma Ajansı	http://nda.gov.mn/ http://en.investmongolia.gov.mn/
Moğolistan Ticaret Bilgi Portalı	https://mongoliatraderportal.gov.mn/
Moğolistan Yatırım Rehberi	https://www.theiguide.org/mongolia
Moğolistan Kamu İhale Sistemi	https://tender.gov.mn/
Moğolistan Ulusal Ticaret ve Sanayi Odası	https://www.mongolchamber.mn/mn/
Moğolistan Merkez Bankası	https://www.mongolbank.mn/eng/
Moğol Gümrüğü	http://www.customs.gov.mn/en/
Moğolistan Ulusal İstatistik Ofisi	http://1212.mn/
Moğolistan İş Konseyi	www.bcmongolia.org
Moğolistan Turizm Birliği	http://www.travelmongolia.org/
Moğolistan Hükümet Uygulama Ajansı Çalışma ve Sosyal Yardım Hizmetleri Genel Müdürlüğü	http://hudulmur-halamj.gov.mn
Moğolistan Göç İdaresi	https://immigration.gov.mn
Moğolistan Devlet Kayıtlar Genel Müdürlüğü, Tüzel Kişilik Kayıt Sistemi	http://opendata.burtgel.gov.mn/les

Tablo 16 Moğolistan Bakanlıklarının web sayfası

Bakanlık	Web Sitesi Linkleri
Çevre ve Turizm Bakanlığı	www.mne.mn
Dışişleri Bakanlığı	www.mfa.gov.mn
Maliye Bakanlığı	www.mof.gov.mn
Adalet ve İçişleri Bakanlığı	www.mojha.gov.mn
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	www.mlsp.gov.mn
Savunma Bakanlığı	www.mod.gov.mn
İnşaat ve Kentsel Kalkınma Bakanlığı	www.mcud.gov.mn
Eğitim, Kültür, Bilim ve Spor Bakanlığı	www.mecss.gov.mn
Maden ve Ağır Sanayi Bakanlığı	www.mmhi.gov.mn
Gıda, Tarım ve Hafif Sanayi Bakanlığı	www.mofa.gov.mn
Enerji Bakanlığı	www.energy.gov.mn
Sağlık bakanlığı	www.mohs.mn
Yol ve Ulaşım Kalkınma Bakanlığı	www.mrtd.gov.mn
Ekonomi ve Kalkınma Bakanlığı	http://www.med.gov.mn
Dijital Kalkınma ve İletişim Bakanlığı	https://mddc.gov.mn/

6. Ulaşılabilir Hukuki & Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler

Şirket kurulumunda yardımcı olabilecek uluslararası ve ulusal firmaların isim ve adres bilgileri aşağıda yer almaktadır.

6.1. Uluslararası Düzeyde Hukuki Danışmanlık Hizmeti Veren Kurumlar

Tablo 17 Uluslararası düzeyde hukuki danışmanlık hizmet veren hukuk büroları

Firma Unvanı	Telefon	Eposta	Web Adresi	Yetkili Adı	Posta Adresi
KPMG Audit LLC	+976 70118101	mmark@kpmg.com	http://www.kpmg.com/mn/en	Mark Erbest +976 89117014	Suite #602, 6th floor, Blue Sky Tower, Peace Avenue 17, Sukhbaatar District, 1 khoroo, Ulaanbaatar 14240, Mongolia
KPMG Tax TMZ LLC	+976 70118101	ggalbadrakh@kpmg.com ddoljindemberel@kpmg.com	http://www.kpmg.com/mn/en	Doljindemberel Baasankhuu +976 99992079	Suite #603, 6th floor, Blue Sky Tower, Peace Avenue 17, Sukhbaatar District, 1 khoroo, Ulaanbaatar 14240, Mongolia
Anderson & Anderson	+976 70119339	anderson.mongolia@anallp.com	www.anallp.com		Suite 1008, 10th Floor Grand Plaza, Enkhtaiwan Ave-46 Bayangol District, Ulaanbaatar 16052 Mongolia

GTs Advocates LLP	+976 11331020 ,1133202 0,701310 20	info@dblaw.mn zola.dashnyam@d blaw.mn	www.gtsadvocates. mn https://dblaw.mn/	Zoijargal, Dashnyam	Suite #903-905, Regis Place Tower, Chinggis Avenue – 33/2 15th Khoroo, Khan-Uul District, Ulaanbaatar 17011, Mongolia
Lehman, Lee & Xu Mongolia	+976 11327810 , +976 11331235	mail@lehmanlaw.c om jblacklock@lehma nlaw.com	www.lehmanlaw. mn	Jacob Blacklock	Marco Polo Place Jamiyan Gunii Street- 5/3, Suite 3-4 Sukhbaatar District-1 Ulaanbaatar-14240 Mongolia
Mahoney Liotta LLC	+976 11325344	jay.liotta@mlmong olia.com info@mlmongolia. com	www.mlmongolia. com	James Liotta	Landmark Building, 7th Floor Chinggis Avenue, P.O. Box 279 Ulaanbaatar-210646A, Mongolia
MDS and Associates LLP	+976 11330048	info@mdsa.mn	www.mdsa.mn	Batbuyan.S	Central tower, Suite 1301, 14200 Ulaanbaatar, Mongolia
Minter Ellison Lawyers	+976 77007780	Sebastiaan.Rosholt @minterellison.co m Dunnaran.Baasank huu@minterellison .com	www.minterellison .com	Sebastian Rosholt Dunnaran Baasankhuu	Suite 612 Level 6 Central Tower 2 Sukhbaatar Square SBD-8 Ulaanbaatar- 14200 Mongolia
Melville Erdenedalai LLP	+976 70128900	contact@melvilled alai.com	www.melvilledalai .com		Suite 8010, Shangri-La Centre, Olympic Street – 19A, SBD 1st khoroo, UB 14241

6.2. Ulusal Düzeyde Hukuki Danışmanlık Hizmeti Veren Hukuk Büroları

Tablo 18 Ulusal düzeyde hukuki danışmanlık hizmet veren hukuk büroları

Hukuk Bürosu Unvanı	Web Sitesi Linkleri
Mongol Advocates Law Firm	http://advocate.mn/en/
Legal Policy LLP	http://www.legal-policy.mn/
Tsets Law Office	http://english.tsetslaw.mn/home.shtml
Ashid Advocates LLP	https://www.ashidadvocates.mn/
Anand Advocates LLP	http://www.anand-advocates.mn/
Veritas Partners LLP	https://veritas.mn
Zaya and Zoloo LLP	http://www.zzlawfirm.mn/
ELC LLP	http://elclawoffice.mn/
Khanlex Partners	https://khanlex.mn/
Diligent Parters LLP	https://www.diligentpartners.mn/
B&P Law Firm	https://bnp.mn/
LRCM	http://lrcm.mn/

Diğer taraftan, söz konusu liste haricinde Moğolistan Barolar Birliği üyesi hukuk firmalarına <https://www.mglbar.mn/firms> uzantılı adresten erişim sağlanabilmektedir.

Moğolistan Barolar Birliği

Tel : +976-70116004

E-posta : info@mglbar.mn

Web : <https://www.mglbar.mn>

7. Faydalı Olabilecek Moğolistan'da Yerleşik Türk Kurumlar

Tablo 19 Faydalı olabilecek Moğolistan'da yerleşik Türk kurumlar

Kurum/Kuruluş	Adres	Telefon	E-posta
T.C. Ulanbator Büyükelçiliği	Türkiye Büyükelçiliği 15160-0028 Enkhtaivny Caddesi 17 Ulanbator, Moğolistan	+976 11 329 545 +976 11 310 148 +976 11 311 200	embassy.ulaanbaatar@mfa.gov.tr
T.C. Ulanbator Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği	Türkiye Büyükelçiliği Enkhtaivny Caddesi 17 Central Post Office P.O. Box: 1009 Ulanbator, Moğolistan	+976 11 330 173	ulanbator@ticaret.gov.tr
TİKA – Moğolistan Ulanbator Program Koordinasyon Ofisi	Sukhbaatar Meydanı -1, Bodi Tsamhag, kat 6, No:601 Ulanbator, Moğolistan	+976 11 321 278 +976 11 310 514	ulanbator@tika.gov.tr
THY – Moğolistan Ofisi	JJ tower 1st floor Ulanbator, Moğolistan	+976 70146161	ubnsales@thy.com

T.C. Ulanbator B y kel liĐi Ticaret Müşavirliği

*Türkiye B y kel liĐi Enkhtavny Caddesi 17
Central Post Office P.O. Box: 1009
Ulanbator Moğolistan*

Tel: +976 11 330 173

E-posta: ulanbator@ticaret.gov.tr

Kadir Ceryan Ticaret Müşaviri

Tel: 0312 204 81 60

Tserendulam Zorigt Müşavirlik Sekreteri

Tel: 0312 204 82 60